

KINNITATUD
juhataja käskkirjaga
30.03.2009 nr 4/1-4

PUIGA LASTEAED SIILIKE

Õ P P E K A V A

SISUKORD

I. ÜLDSÄTTED	3
II. LASTEASUTUSE LIIK, ERIPÄRA JA PÕHIVÄÄRTUSED	3
2.1. Lasteaia liik	3
2.2. Lasteaia eripära	3
2.3. Lasteaia põhiväärtused	4
III. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID, PÕHIMÕTTED JA SISU	5
3.1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid	5
3.2. Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtted.....	5
3.3. Õppe- ja kasvatustegevuse sisu.....	5
IV. ÕPPE-JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS.....	6
4.1. Õppeaasta	6
4.2. Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine	6
V. LAPSE ARENGU ANALÜÜSIMISE JA HINDAMISE PÕHIMÕTTED, SEALHULGAS KORRALDUS	8
5.1. Puiga lasteaed Siilike lapse arengu analüüsimise ja hindamise põhimõtted ning korraldus	8
5.2. Meetodid lapse arengu hindamiseks	8
VI. ERIVAJADUSTEGA LAPSE ARENGU TOETAMISE PÕHIMÕTTED, SEALHULGAS KORRALDUS	10
6.1. Erivajadustega laste abistamise ja arendamise töökorralduslikud tasandid.....	10
VII. LAPSEVANEMATEGA KOOSTÖÖ PÕHIMÕTTED, SEALHULGAS KORRALDUS	12
VIII. LASTEIAIA ÕPPE-JA KASVATUSTEGEVUSE SISU NING LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED..	14
8.1. Üldoskused	14
8.1.1. Mänguoskused.....	14
8.1.2. Tunnetus- ja õpioskused	14
8.1.3. Sotsiaalsed ja enesekohased oskused	14
8.2. Valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ja sisu ning lapse arengu eeldatavad tulemused	22
8.2.1. Valdkond Mina ja keskkond	22
8.2.2. Valdkond Keel ja kõne	42
8.2.3. Valdkond Matemaatika	50
8.2.4. Valdkond Kunst	53
8.2.5. Valdkond Muusika.....	61
8.2.6. Valdkond Liikumine.....	65
8.2.7. Valdkond Eesti keel kui teine keel.....	70
IX. ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD	72

I. ÜLDSÄTTED

- Puiga lasteaed Siilike õppekava on õppe- ja kasvatustegevuse alusdokument, mis on koostatud riikliku õppekava alusel.
- Puiga lasteaed Siilike õppekava koostamisest ja arendamisest võtsid osa lasteasutuse pedagoogid, kaasates vanemaid. Lasteasutuse õppekava kinnitab direktor pedagoogilise nõukogu ettepanekul, kuulates ära hoolekogu arvamuse.
- Puiga lasteaed Siilike õppekava läbinule annab lasteasutus välja koolivalmiduskaardi, milles on kirjeldatud lapse arengu tulemused. Vanem esitab koolivalmiduskaardi kooli, kus laps asub täitma koolikohustust.
- Puiga lasteaed Siilike õppekavas esitatakse:
 - 1) lasteasutuse liik, eripära ja põhiväärtused
 - 2) õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, põhimõtted, sisu ja lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti;
 - 3) õppe- ja kasvatustegevuse korraldus (päevakava koostamise põhimõtted, õppe- ja kasvatustegevuse kavandamise perioodi pikkus), sealhulgas suveperioodil;
 - 4) lapse arengu analüüsimise ja hindamise põhimõtted, sealhulgas korraldus;
 - 5) erivajadustega lapse arengu toetamise põhimõtted, sealhulgas korraldus;
 - 6) lapsevanematega koostöö põhimõtted, sealhulgas korraldus;
 - 7) õppekava uuendamise ja täiendamise kord.

II. LASTEASUTUSE LIIK, ERIPÄRA JA PÕHIVÄÄRTUSED

2.1. Lasteaia liik

- Puiga lasteaed Siilike on Võru Vallavalitsuse hallatav koolieast nooremate laste hoidu ja alushariduse omandamist võimaldav lasteaed.
- Lasteasutuse rühmadesse võetakse vastu lapsi, kelle elukoha aadressiks Eesti rahvastikuregistris on kantud Võru vald.
- Kui lasteasutuses on vabu kohti, võetakse vastu ka lapsi, kelle elukoha aadressiks Eesti rahvastikuregistris ei ole kantud Võru vald.
- Lasteaias töötavad lasteaiarühmad, mis on moodustatud vastavalt vajadusele ja võimalusele. Rühmad komplekteeritakse pooleteise- kuni seitsmeaastastest lastest, milles registreeritud laste arv on kuni 20 (+4 last hoolekogu otsusega).
- Lasteaias on avatud neli rühma, mis jagunevad:

1 söimerühm	kuni 3 aastased
3 aiarühma	3-7 aastased
- Lasteaed on avatud igal tööpäeval kell 7.00 – 18.30. Valverühm töötab graafiku alusel kell 17.30 – 18.30. Lasteaiaõpetajad töötavad kahes vahetuses.
- Suvel on lasteaial kollektiivpuhkus, mille kestvus määratakse vastavalt kehtivatele õigusaktidele.
- Puiga lasteaias Siilike toimub õppe- ja kasvatustegevus eesti keeles.

2.2. Lasteaia eripära

- Kaunis loodus meie ümber pakub erinevaid võimalusi õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimiseks vahetus looduses.
- Lasteaed kuulub Tervist Edendavate Lasteaedade võrgustikku
- Kasutame Keelepesa meetodikat
- Oleme liitunud projektiga „Kiusamisest vaba lasteaed“

2.3. Lasteaia põhiväärtused

- **Ühtekuuluvus ja koostöö** – koos tehes, häid mõtteid ja ideid jagades, üksteisega arvestades ning kokkulepetest kinni pidades tagame lasteaia arengu.
- **Individaalsus** – arvestades laste ja töötajate võimeid, oskusi, arengupotentsiaali ning võimekust tagame jõukohase ja arendava õppe igapäevale.
- **Kodukandi keele ja pärimuse hoidmine** – väärtustades oma keelt ja rahvaloomingut tagame omakultuuri säilimise
- **Tervis** – edendades tervislikke eluviise, pakkudes mitmekülgseid liikumisvõimalusi ja tervislikku toitu, tagame laste ja töötajate terviseteadlikkuse tõusu.

Meie põhiväärtusi toetavad lisaväärtused, mis peituvad sõnas SIILIKE

S – sallivus: oleme hoolivad ja abivalmid ning kohtleme üksteist võrdsetena

I – innovaatilisus: oleme uuendusmeelsed ja avatud muutustele

I – isetegemisrõõm: oleme loovad, inspireerime ennast ja teisi

L – leidlikkus: koos leiame lahenduse igale olukorrale

I – ilumeel: tahame, oskame ja loome parima keskkonna lapsele

K – kohusetundlikkus: julgeme olla head kaaslased, vastutame oma tegude eest

E – eeskujulikkus: anname endast parima laste ja vanemate rahulolu saavutamiseks

III. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID, PÕHIMÕTTED JA SISU

3.1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk on lapse mitmekülgne ja järjepidev areng kodu ja lasteasutuse koostöös. Üldeesmärgist lähtuvalt toetab õppe- ja kasvatustegevus lapse kehalist, vaimset, sotsiaalset ning emotsionaalset arengut, mille tulemusel kujuneb lapsel terviklik ja positiivne minapilt, ümbritseva mõistmine, eetiline käitumine ning algatusvõime, esmased tööharjumused, kehaline aktiivsus ning arenevad mängu-, õpi-, sotsiaalsed ja enesekohased oskused.

Lasteaia põhieesmärgid:

- lapsed on aktiivsed õppijad ja tahavad saada uusi teadmisi;
- lapsed on loovad ja julged oma ideede avaldamisel ning teostamisel;
- lapsed hoolivad kaaslastest, paikkonna kultuurist ja omapärasest loodusest;
- laste arengut toetab lasteaia personal koostöös lastevanematega.

3.2. Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtted

Õppimise käsitluse aluseks on lapsest lähtuv õpetamine ja kasvatamine, kus õppimise allikana nähakse lapse sisemist aktiivsust. Lasteaia korraldab riikliku õppekava alusel õppe- ja kasvatustegevust, mis toimuvad

- mängu kaudu - mäng on lapse põhitegevus, mis toetab isiksuse tervikliku arengut ning võimaldab lapsel omandada mõtlemis- ja probleemilahendamisoskusi, eneseväljendamis- ja suhtlemisoskusi, empaatiavõimet ja iseseisvust
- vastavalt lapse arengule ja individuaalsusele - sest lapsed erinevad oma iseloomuomaduste, võimete kui arengutempo poolest
- integreeritult - õppe- ja kasvatustegevus on lõimitud erinevate valdkondade ja tegevusliikide kaudu
- tasakaalustatult - luues lastele võimalusi mitmekesiste nähtustega tutvumiseks ja tegutsemiseks erinevates olukordades ja erinevatel viisidel
- paindlikult – kavandamisel lähtutakse lapse arengust ja edasijõudmisest ning tehakse valikuid õppemetoodiliste lahenduste ja tegevuste sisu osas
- koostöös vanematega - arvestades lastevanemate soove, kohalikke olusid, materiaalseid võimalusi
- järjepidevalt - kergemalt raskemale, lähemalt kaugemale, lihtsamalt keerulisema suunas, väärtustades eestlaste rahvusteadvust ja kultuuritraditsioone ning teiste kultuuride eripära.

3.3. Õppe- ja kasvatustegevuse sisu

Õppekavas eristatakse üldoskused järgnevalt:

- mänguoskused;
- tunnetus- ja õpioskused;
- sotsiaalsed- ja enesekohased oskused

Üldoskuste kujunemist toetatakse kõigi õppe- ja kasvatustegevuste kaudu, erinevate valdkondade sisusid lõimides.

Valdkonna *Mina ja keskkond* sisu:

- sotsiaalne keskkond: mina, perekond ja sugulased, kodu, lasteaia, kool, ametid, kodumaa, eesti rahva tähtpäevad, kombed, teised rahvused Eestis, lapsed mujal maailmas, üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid; tervise väärtustamine, tervislik toitumine, inimkeha; ohuallikad ning ohutu käitumine;
- looduskeskkond: kodukoha loodus, muutused looduses, elukeskkond, inimese mõju loodusele;
- tehiskeskkond: ehitised, kodutehnika, jäätmed, transpordivahendid, jalakäija ohutu liikumine, turvavarustus, virtuaalkeskkond.

Valdkonna *Tervisekasvatuse* sisu:

- tervise väärtustamine;
- tervislik toitumine;
- hammaste tervis;

- inimkeha;
- ohutus ja turvalisus;
- hügieen

Valdkonna Keel ja kõne sisu:

- keelekasutus: hääldamine, sõnavara, grammatika;
- suhtlemine, jutustamine ja kuulamine;
- lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus.

Valdkonna Matemaatika sisu:

- hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine;
- suurused ja mõõtmine;
- geomeetrilised kujundid.

Valdkonna Kunst sisu:

- kujutamine ja väljendamine: mõtete, tunnete edasiandmine nähtaval kujul;
- kujundamine: objektile esteetilise lisaväärtuse andmine;
- tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine;
- kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest, kunstist.

Valdkonna Muusika sisu:

- laulmine;
- muusika kuulamine;
- muusikalis-rütmiline liikumine;
- pillimäng.

Valdkonna Liikumine sisu:

- kehalise kasvatusalaste teadmised: ohutus, enesekontroll ja hügieen;
- põhiliikumised;
- liikumismängud;
- erinevad spordialad;
- tants ja rütmika.

IV. ÕPPE-JA KASVATUSTEgevuse KORRALDUS

4.1. Õppeaasta

Lasteasutus korraldab õppe- ja kasvatustegevust õppeaastati. Õppeaasta algab 1. septembril ning kestab 31. augustini. Intensiivse õppe periood jääb vahemikku 01.september – 31.mai.

- 01. juunist – 30. juunini toimub õpitu kordamine ja kinnistamine ning põhirõhk on mängulisel õuetegevusel. Sel ajal on õpetaja vaatleja ja uurija, kes sekkub lapse tegevustesse vajadusel või lapse palvel. Päeva tegevusi kajastatakse iga päev päevikus.
- 01. august – 31.august on kohanemisperiood – uued lapsed harjuvad lasteaiaga, teised elavad pingevabalt teisesse rütmis. Põhitähelepanu on sel ajal mängulisel tegevusel ja sõbralike suhete kujundamisel.

4.2. Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine

Õppe- ja kasvatustegevuse aluseks on:

1) Lasteaia õppekava

Õppekavas on välja toodud õppe-kasvatustegevuse eesmärgid, põhimõtted, sisu, koostöö lapsevanemaga ja lapse arengu analüüsimise ja hindamise põhimõtted. Välja on toodud lapse arengu eeldatavad tulemused valdkondades (mina ja keskkond, keel ja kõne, matemaatika, kunst, muusika) ning üldoskustes. Õppekava on lahutatamatult seotud arengukavaga.

2) Lasteaia õppeaasta tegevuskava

Lasteaia õppeaasta tegevuskava kinnitatakse õppeaasta esimesel pedagoogilisel nõukogu koosolekul, arvestades kõigi pedagoogide ettepanekuid.

3) Rühma õppeaasta tegevuskava

Rühma õppeaasta tegevuskava koostatakse õppeaasta algul rühmaõpetajate, õpetaja abi ja vanemate (võimalusel) osavõtul. Tegevuskava tutvustatakse lastevanematele sügisesel rühma koosolekul. Rühma õppeaasta tegevuskava kinnitab direktor käskkirjaga.

Rühma õppeaasta tegevuskavas on kirjas

- Eelmise õppeaasta analüüsi põhjal võime öelda...
- Rühma iseloomustus (laste eripärad, rühma meeskond)
- Laste nimekiri
- Päevakava
- Õppetegevuse korraldus, planeerimine
- Õppeaastaks seatud eesmärgid
- Rühma üritused kuude lõikes
- Õppekäigud kuude lõikes
- Lapse arengu hindamine
- Individuaalne töö lapsega (anded, tuge vajavad)
- Koostöö lastevanemaga

4) Rühma päevakava

Rühma päevakava määrab kindlaks vastavalt laste east päevarütmi, kus vahelduvad igapäevatoimingud, laste mäng, vabategevused ning pedagoogide kavandatud õppe- ja kasvatustegevused.

- päevakava planeerimisel arvestatakse rühma laste keskmist vanust ning täidetakse libisevalt, kus noorematel jäetakse rohkem aega eneseteenindamisele ja mängule ning vähem planeeritakse aega õppetegevustele;
- rühma osalemine muusika- ja liikumistegevustes toimub kokkulepitud tegevusplaani alusel kindlatel nädalapäevadel ja kellaaegadel;
- päevakavas on planeeritud vähemalt üks kord puhkeaeg pealelõunasel ajal koos magamise võimalusega ning õues viibime sõltuvalt ilmastikust 1 – 2 korda;
- erivajadustega ja tervisehäiretega lastele koostab tervishoiutöötaja individuaalse päevakava sobitades seda võimalikul viisil kogu rühma päevakavaga, arvestades lapse vaimse ja füüsilise koormuse taluvust; erivajadusega lapsele võimaldatakse uneaega vastavalt vajadusele;
- laste lasteasutusse toomine ja sealt koju viimine ei tohi segada une- ega söögiaega ning planeeritud õppe- ja kasvatustegevusi;
- päevakava kinnitab direktor septembris ning see on nähtav rühma lastevanemate infostendil, lasteaia kodulehel.

5) Rühma nädala töökava (koostatakse www.eliis.ee keskkonnas)

Õppe- ja kasvatustegevuse korraldamine toimub nädala kaupa. Nädala planeerimisel on aluseks valdkondade ja üldoskuste eeldatavad tulemused vanuste ja kuude lõikes. Nende tulemuste saavutamiseks planeeritakse mängulisi õppe- ja kasvatustegevusi, mis viiakse läbi üksteisega lõimitult.

- Planeerimine toimub jooksvalt, arvestades laste soove ja arvamusi ning lapse arengu eeldatavaid tulemusi.
- Valdkond „Mina ja keskkond“ annab nädala temaatika. Nädala teemad on seotud rahvatraditsiooni tähtpäevade, ilmastiku, pühade ja muu ümbritseva elu sündmustega ning eelkõige kodukoha inimeste, looduse ja asutustega.
- Valdkondade eristamine on oluline vaid planeerimisel. Tegevusi korraldades valdkondi ei eristata. Esitatakse kavandatava perioodi eesmärgid, temaatika, õppesisu ja tegevused.
- Erivanuseliste laste rühmades toimub osa tegevusi kahes vanuserühmas ja kavandamisel leitakse ainevaldkondades ühine või lähedane teema ning püstitatakse vanusele vastavad eesmärgid.
- Tegevuse kestus ei ole reglementeeritud, üks tegevus läheb sujuvalt üle teiseks.

- Õppe- ja kasvatustegevus viiakse läbi esteetilises ja turvalises ning üksi ja ühistegevusi võimaldavas keskkonnas. Õpitavaga (objektid, nähtused) tutvutakse loomulikus keskkonnas.
- Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine on paindlik ja võimaldab õpetajal vajadusel teha plaanidesse muudatusi.
- Nädala töökava koostatakse www.eliis.ee keskkonnas ja on nähtav ka vanematele alates esmaspäevast
- Iga päev täidavad pedagoogid e-päevikut vastavalt kehtestatud nõuetele.
- Nädala kokkuvõtte, mis sisaldab antud eesmärkide täitmist ja kogu nädala tulemuslikkuse hindamist, kantakse e-päevikusse reedel.

V. LAPSE ARENGU ANALÜÜSIMISE JA HINDAMISE PÕHIMÕTTED, SEALHULGAS KORRALDUS

Lapse arengu jälgimine aitab:

- näha iga lapse individuaalsust ning oma töös sellega arvestada;
- vältida lastele liiga kergete või raskete ülesannete andmist;
- ennetada võimalike õpiraskuste teket;
- õigeaegselt märgata lapse üld- või eriandekust;
- suunata erivajadustega last õigeaegselt spetsiaalsetele uuringutele;
- välja töötada tegevusplaani, milles on arvestatud laste individuaalsete vajadustega ning
- lastega tegelejal analüüsida oma töö tulemuslikkust ja vajadusel muuta oma töömeetodeid.

5.1. Puiga lasteaed Siilike lapse arengu analüüsimise ja hindamise põhimõtted ning korraldus

- Lasteaetuse pedagoogiline nõukogu otsustab, milliseid meetodeid kasutada lapse arengu hindamisel. Rühmaõpetaja tutvustab lapsevanemale lapse arengu hindamise põhimõtteid ja korraldust.
- Lapse arengut jälgivad, hindavad ja teevad kokkuvõtteid rühmaõpetajad, liikumis- ja muusikaõpetaja ning logopeed.
- Lapse arengut hinnatakse temast endast lähtuvalt, mitte teiste lastega võrreldes. Lapse arengu hindamise aluseks on eeldatavad üldoskused ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade tulemused, väärtustatakse saavutatut.
- Lapse arengut kajastavad materjalid kogutakse lapse arengumappi (lisa 1) ja lapsed saavad arengumapi enne koolimineku koju kaasa.
- Lapse arengu toetamiseks viivad rühma õpetajad vähemalt korra aastas läbi lapsevanemaga arenguestluse vastavalt Puiga lasteaed Siilike lapse arenguestluse läbiviimise juhendile. Lapsevanemad tutvuvad oma lapse arengumapiga ja saavad teavet oma lapse arenemise kohta.
- Vajadusel koostatakse lapsele individuaalne arenduskava koostöös lapse vanemate, rühmaõpetajate, logopeedi ning liikumis- ja muusikaõpetajaga (lisa 2).
- Õpetajad säilitavad konfidentsiaalsust (vaatluslehed, õppe- ja kasvatustöö päevik).
- Vähemalt kaks korda aastas mõõdab, kaalub lasteaia meditsiinitöötaja lapsi (selle puudumisel rühmaõpetajad) ja kannab tulemused lapse arengumappi.
- Vastavalt vajadusele koostavad õpetajad iseloomustusi lastega tegelevatele spetsialistidele.
- Õppekava läbinule annab lasteaetus välja koolivalmiduskaardi .

5.2. Meetodid lapse arengu hindamiseks

Lapse arengu hindamiseks on kohandatud „Arengu jälgimise mäng“ (Jana Rebane, Kristi Kirbits, Reet Varik) igale vanuserühmale. Eraldi on vaatlusleht sotsiaalsete oskuste omandamise kohta.

Sõimes ja aiarühmades

- Vaadeldakse sotsiaalseid oskusi septembris-oktoobris (lisa 3)
- Viiakse läbi õppemäng lastega enne arenguestlust (lisa 4)
- Vajadusel kordusvestlus kevadel

Kooliminejate rühmas

- Vaadeldakse sotsiaalseid oskusi septembris-oktoobris (lisa 3)
- Viiakse läbi õppemäng 6-7 aastastega enne arenguestlust (lisa 4)
- Tehakse koolieelikutega E. Kikase joonistustest „Joonistamise test – koolivalmiduse selgitamise abivahend“ enne arenguestlust (lisa 5)
- Küsimustik koolieelikutele (läbiviija lapsevanem) enne arenguestlust (lisa 6)
- Koolieelikutele koostatakse mais koolivalmiduskaart (lisa 7)

Laste füüsilisi oskusi jälgib liikumisõpetaja ja täidab koolivalmiduskaardil füüsilise arengu/üldmootorika osa.

VI. ERIVAJADUSTEGA LAPSE ARENGU TOETAMISE PÕHIMÕTTED, SEALHULGAS KORRALDUS

- Arenguline erivajadus võib olla nii mahajäämus eakohasest tasemest (arengupuue) kui ka andekus mingis arenguvaldkonnas.
- Spetsiifilise arenguhäiretega laste puhul võivad lisaks kõnele olla kahjustunud ka teised arenguvaldkonnad (mootorika, kognitiivsed funktsioonid jne), kusjuures ükski neist ei domineeri.
- Tähelepanu vajavad ka need lapsed, kes on pedagoogiliselt hooldamata (õpetamata) või kasvanud arengut pärssivates sotsiaalsetes oludes. Sageli tulenevad erivajaduse põhjused just sotsiaalsest taustast, sotsiaalse andekuse eripärast või kasvatuslikust erivajadusest.

Nimetatud erivajadustest tulenevalt saab lasteaed pakkuda kõneravi ja individuaalset lähenemist.

6.1. Erivajadustega laste abistamise ja arendamise töökorralduslikud tasandid.

Erivajadusega lapse arengu toetamine on meeskonnatöö. Meeskonnatööd koordineerib lasteaia logopeed.

Erivajadusega lastega töötamise (neile abi ja toe pakkumine) süsteem on kolmetasandiline, kus iga eelnev tasand loob pinnase järgneva tasandi tõhusamaks toimimiseks.

I tasand: Märkamine ja esialgne toetamine/varajane sekkumine.

- erivajadusega lapse õigeaegne märkamine, mille sisuks on ülevaate saamine rühma eripäradest ja võimaliku mahajäämuse või andekuse õigeaegne avastamine
- erivajaduse määramine, mille käigus arutletakse millisel määral erineb lapse arengutase eakaaslaste arengutasemest, millised on konkreetse rühma võimalused ja inimeste (rühmaõpetajate, õpetajaabi) oskused laste erinevusi märgata ja neid arvestada ning erivajaduse iseloomu väljaselgitamine (ajutine või püsiv)
- võimaluste leidmine erivajaduse/probleemi/raskuse ennetamiseks, korrigeerimiseks
- lapsevanema (-te) kaasamine probleemi lahendamisse
- arendustööga alustamine / esialgne toetamine/

II tasand: Täpsem vajaduste väljaselgitamine, nõustamine.

Kui esialgse laste arengu analüüsimise põhjal selgub, et mõne lapse arengutase erineb väga oluliselt ülejäänud laste tasemest, toimuvad täiendavad uuringud, mille käigus hinnatakse konkreetse lapse arengutaset täpsemalt:

- kõne- ja keelearengu probleemidega lastega viib süvendatud kõneuuringud läbi lastaias töötav logopeed ning vajadusel alustab lapsevanema nõusolekul lapsega kõneravi
- raskemate ja keerulisemate juhtumite puhul kaasatakse erispetsialiste väljapoolt lasteasutust (psühholoog, eripedagoog, eriarstid, perearst, sotsiaaltöötaja jt)

Enne erispetsialistide kaasamist toimub vajadusel täpsustav rühma-ja /või lasteaiasisene lisateabe kogumine konkreetse lapse kohta (korduv ja täpsem lapse käitumise vaatlus erinevates tingimustes, last ja tema kasvukeskkonda puudutava lisateabe kogumine, lapse võimete ja oskuste uuring).

Rühmaõpetaja poolt eelnevalt kogutud teave (lapse iseloomustus ja/või arengumapp ja/või vaatluskaart) edastatakse lapsevanema vahendusel lisauuringuid tegevale spetsialistile.

Täpsustava hindamise tulemuseks on nende arenguaspektide väljaselgitamine, mille osas konkreetse lapse arengutase erineb eakohasest, tuuakse välja lapse tugevad ja arendamist vajavad küljed. Iga spetsialisti kokkuvõtte ja soovitusel arendustöök võimaldavad arengukeskkonda lapse vajadustele sobivamaks muuta.

Kõik last puudutavad küsitlused, vaatlused, uuringud viiakse läbi ainult lapsevanema nõusolekul.

Täpsustava hindamise kokkuvõtetest lähtuvad meeskonnaliikmete edasised tegevused (arendustöö jätkamine samal või tõhustatud viisil, täiendavate uuringute soovitamine ja teostamine, ettepanek nõustamiskomisjoni suunamiseks vm)

Nõustamine arenguevestluse vormis

- perele ja teistele, kes lapsega tegelevad, antakse ülevaade kogunenud teabest lapse kohta (vanema nõusolekul) ja toetatakse selles orienteerumist
- kirjeldatakse võimalikult täpselt lapse arengutaset ja selle erinevust eakohasest
- arutletakse lapse ning pere vajaduste ja lasteaia olemasolevate võimaluste üle last abistada
- arendustöö jätkamine samal või tõhustatud viisil
- vanemate kaasamine lapse arengut puudutavasse otsustamis – ja vastutamisprotsessi

Arvestama peab ka asjaoluga, et võib tekkida olukord, kus lapsevanem ei pruugi tahta oma lapse erivajaduse esiletõstmist.

Vajadusel erivajadusega lapse suunamine nõustamiskomisjoni, kes konkretiseerib eriabi vormi ja mahu ning suunab vajadusel lapse tema arengust lähtuvalt sobivasse erilasteaeda/rühma.

Nõustamiskomisjoni suunatakse ka koolikohustuse täitmise alguse edasilükkamise taotlejad/ saajad.

III tasand: Lapse arengutasemele vastav õpetus e sekkumine

Kogutud teabe põhjal leitakse erivajadusega lapsele ja perele sobiv sekkumise viis. Arengukeskkonna kujundamisel arvestatakse last uurinud spetsialistide ja/või nõustamiskomisjoni soovitusi ning lapsevanemate soove ja arvamusi.

Lasteaed Siilike, kui tavalasteaed, võimaldab (saab võimaldada) erivajadusega lapsele kõneravi, individuaalset lähenemist ja koostöös omavalitsusega tugiisikut.

Individualiseerimise võimalusteks on:

- Individuaalne lähenemine rühmaõpetajate ja õpetajaabi poolt ning tegevuste individualiseerimine ja diferentseerimine, õppe-kasvatustegevuse kohandamine erivajadusega lapse jaoks.
- Koostöö lasteaia logopeediga (lapse kõne kui peamise suhtlusvahendi kujundamine, arendamine ja vajadusel korrigeerimine).
- Koostöö muusikaõpetajaga (huvi äratamine muusika, selle kuulamise ja musitseerimise vastu; mitmekesiste positiivsete muusikaliste impulsside pakkumine loovaks tegevuseks, suhtlemiseks, eneseväljenduseks; rütmi- ja kuulmistaju arendamine).
- Koostöö liikumisõpetajaga (liikumisaktiivsuse stimuleerimine ja soodustamine, kinesteetilise ja ruumitaju ning koordinatsiooni arendamine).
- Koostöö tervishoiutöötajaga (regulaarsed läbivaatused, mille käigus kontrollitakse laste pikkust, kaalu, vererõhku, silmi, kõrvu ja hambaid; vajadusel esmaabi ja suunamine perearstile, eriline tööloik allergikutega).
- Vajadusel individuaalse arenduskava (IAK) koostamine koolikohustuse täitmise alguse edasilükkamise saajatele, andekatele ja raskemate kahjustustega (sünnieelsed, -aegsed, või -järgsed kahjustused) lastele, kes vajavad süsteemset, pikemaajalist ja puudespetsiifilist sekkumist.
- Lapsevanemate pedagoogilis-psühholoogiline nõustamine ja juhendamine ning julgustamine oma lapsega teadlikult tegutsema.

Võrdselt toetamist vajavad nii andekad kui ka arengus mahajäänud lapsed. Õigeaegse sekkumisega ennetatakse käitumis- ja suhtlemisraskusi. Mida varem lapse erivajadusi märgatakse, kirjeldatakse ja arendustööd alustatakse, seda paremad on lapse võimalused toime tulla igapäevaelus ja koolis.

Samas ei tohiks erivajadustega laste individuaalne abistamine takistada teiste laste tööd.

Erivajadustega lastega töö põhimõtteks Siilikese lasteaia on arendada eelkõige seda, milleks lapsel on eeldusi, tema tugevaid külgi, et seeläbi saavutada maksimaalne areng ja eduelamus.

Õppekava määratleb erivajadustega lastega tehtava töö suunad ja põhisisu Siilikese lasteaia, samas aga ei määra jäigalt kindlaks tööviise ega meetodeid õpetajate jaoks ning jätab võimaluse konkreetsele rühmale (õpetajale) ise välja töötada sobivad lahendused tööks erivajadustega lastega.

VII. LAPSEVANEMATEGA KOOSTÖÖ PÕHIMÕTTED, SEALHULGAS KORRALDUS

Eesti Vabariigi haridusseaduse § 24 kohaselt omandatakse alusharidus põhiliselt kodus ning selle eest vastutavad vanemad või neid asendavad isikud. Perekondlikku kasvatust toetavad ja täiendavad koolieelsed lasteasutused.

Koostöö esmaseks oluliseks tunnuseks on toimiv rühmatasandi meeskond, kes arvestab lapsevanemate arvamuste ja soovidega ning suhtleb nendega usalduslikult ja mõistvalt. Seetõttu väärtustame oma lasteaias head meeskonnatööd ja lähtume rühma meeskondade moodustamisel töötajate arenguvestluste tulemustest. Lisaks eelnevale peame oluliseks lasteaiatöö korraldust, lasteaias hinnatud väärtusi ning personali ametialaseid oskusi.

Lasteaiatutvustamine lapsevanematele toimub:

- uue lapse päeva kaudu- toimub meeskondade ja rühma tutvustamine, lasteaeda tuleku planeerimine, esmaste nõuannete jagamine
- infovoldik „Tere, mina siin!“ annab ülevaate lasteaias elu-olust
- lasteaiatutvustuse kaudu- koduleheküljel on esitatud lasteaias missioon, visioon, lasteaias dokumentatsioon, lasteaias meeskond, õppekava lühitutvustus ja pildigalerii lasteaias tegevustest, uudiste nurk ja õpetaja soovitude nurk
- lasteaias kodukorra kaudu- toimub lasteaias kurssi viimine lasteaias töökorraldusega, tutvustatakse kodukorra põhimõtteid;
- koostööpartnerite kaudu- lapsed esinevad Võru valla ja linna poolt kavandatud üritustel

Hindamisalane koostöö lapsevanematega toimub:

- juhtkonna poolt väljatöötatud tagasisideankeetide kaudu- selgitatakse välja lapsevanemate ootused lasteaias ja rahulolu lasteaias
- arenguvestluste kaudu- positiivses miljöös saavutatakse ühised kokkulepped lapse edasiseks heaks käekäiguks ja arenguks, lähtepunktiks lapse tugevused
- kodulehekülje kaudu- igal lapsevanemal võimalus anonüümselt avaldada arvamust lasteaias toimuvast
- vestluste kaudu- igapäevast infovahetust väärtustatakse ja seda rakendatakse töös
- hoolekogu kaudu- hoolekogul on iseseisev roll oma tegevuse kavandamisel ja koordineerimisel

Pedagoogiline koostöö lapsevanematega toimub:

- nädalaplani kaudu- rühma stendile ja ELIISI on iga nädala esmaspäeval välja pandud lapsevanematele tutvumiseks nädalaplaan, et toetada vanemaid lapse arendamisel ja õpetamisel
- infostendide kaudu- lasteaias edastatavat infot vahetatakse stendidel pidevalt ja juhitakse lapsevanemate tähelepanu info muutumisele, info on lapsevanemale soovitusliku iseloomuga
- lasteaias koostöö kaudu- tutvustatakse lasteaias õppeaasta põhimõtteid, eesmärke ja tegevuste kavandamise ja läbiviimise põhimõtteid, tehakse kokkuvõtted õppeaastast
- rühma tegevuskava koostamise kaudu- rühma tegevuskava koostamisel arvestatakse lasteaias soovide ja ettepanekutega
- näituste kaudu- iga rühm leiab õppeaasta alguses variandi, kuidas tutvustada lasteaias lasteaias tehtavaid töid
- ürituste kaudu- ürituse kavandamisel ja läbiviimisel mõeldakse lasteaias aktiivse osaluse ja rolli üle, väärtustatakse iga rühma panust ühisürituste korraldamisel
- igapäevatöösse kaasamise kaudu- võimaldatakse lasteaias osaleda igapäevatöös, asendades näit. ülemajalisel koolitusel olevaid õpetajaid või õpetaja abiseid

Lasteaias nõustamine:

- Vestlused vastavalt vajadusele õpetaja poolt ja vanema soovil
- Loengud vastava probleemi käsitlemisega, et vanemal oleks lihtsam leida probleemile lahendust
- Individuaalsed vestlused otsimaks probleemidele sobivaid lahendusi ja võimalusi

- Logopeediline nõustamine
- Koolivalmiduse nõustamine – koostöö Puiga Põhikooli algklassi õpetajaga
- Suunava kirjanduse pakkumine (stendil, interneti aadressid, kirjanduse laenutamine lasteaiast jne.)
- Erivajadusega lapse suunamine uuringutele, nõustamiskomisjoni

Koostöös lasteaiaga õpivad vanemad:

- Nägema oma last suhetes teistega
- Rohkem mõistma lapse arengut
- Tundma ja austama õpetajat
- Suhtlema teiste vanematega
- Saama kindlaid ja usaldatavaid teadmisi lapse arenemisest ja tervisest.

Koostöös vanematega õpivad õpetajad:

- Hindama ja austama vanemaid kui lapse põhilisi kasvatusprotsessi suunajaid
- Nägema vanemate ootusi ja oskusi
- Motiveerima ja suunama lapsi.

Õppeaasta algul valivad iga rühma lapsevanemad ühe liikme lasteaija hoolekogusse. Hoolekogu koosolekud toimuvad vastavalt hoolekogu tööplaanile.

VIII. LASTEAIJA ÕPPE-JA KASVATUSTEGEVUSE SISU NING LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED

8.1. Üldoskused

Õppe- ja kasvatustegevuste sisu toetub laste üldoskuste ja valdkondade oskuste arengu toetamisele.

Üldoskused on lapse arengut iseloomustavad suutlikkused. Lapse areng võib individuaalselt suuresti varieeruda.

Õppekavas eristatakse: mänguoskused, tunnetus- ja õpioskused, sotsiaalsed- ja enesekohased oskused.

Üldoskuste kasutusviisid on järgmised:

- 1) aitavad seada eesmäärke
- 2) on õppe- ja kasvatustegevuste valiku aluseks
- 3) aitavad hinnata õpisisu eakohasust
- 4) toetab lapse võimete mitmekülgset arendamist
- 5) lapse arengu hindamise abivahend

8.1.1. Mänguoskused

- Mäng on eelkoolieas lapse põhitegevus. Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, uusi oskusi, peegeldab tundeid ja soove, õpib suhtlema, omandab kogemusi ja käitumisreegleid. Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus.

8.1.2. Tunnetus- ja õpioskused

- Tunnetusoskused on oskused tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse – taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni.
- Õpioskuste all mõistetakse lapse suutlikkust hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel.

8.1.3. Sotsiaalsed ja enesekohased oskused

- Sotsiaalsete oskuste all mõistetakse lapse oskusi teistega suhelda, tajuda nii iseennast kui ka partnereid, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavadid ning lähtuda eetilistest tõekspidamistest.
- Enesekohaste oskuste all mõistetakse lapse suutlikkust eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone, juhtida oma käitumist.

Eeldatavad mänguoskused vanuseti

MÄNGU LIIK	2-3 AASTASED	3-4 AASTASED	4-5 AASTASED	5-6 AASTASED	6-7 AASTASED
ROLLIMÄNG	<ol style="list-style-type: none"> 1. Matkib ümbritsevate inimeste tegevust ja käitumist. 2. Seostab argiolukordi väljamõeldud olukordadega. 3. Tegevus on suunatud mängijale endale. 4. Eelistab koosmängu täiskasvanuga. 5. Esikohal on tegevused mänguasjadega. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Võtab endale täiskasvanud rolli nimetamata end rolli nimetusega. 2. Eelistab mängu, kus on põnevad vahendid. 3. Üksi- ja koosmäng on tihedalt seotud. 4. Räägib eri rolle mängides erineva hääletooni ja ilmekusega. 5. Kasutab asendusmänguasju. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Võtab endale täiskasvanud rolli, nimetades end rolli nimetusega. 2. Laps suudab mängida mitme lapsega koos kestvamalt ja sõbralikumalt. 3. Üksi- ja koosmäng on tihedalt seotud. 4. Kasutab mängudes looduslikku materjali. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Lapsed lepivad kokku rollides. 2. Loovad mängukeskkonna, valides vajalikud vahendid. 3. Meisterdavad puuduvad mänguvahendid. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Suudab ennast ladusalt ja selge sõnaga väljendada. 2. Täidab mängudes erinevaid rolle. 3. Kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid. 4. Suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele.
LAVASTUSMÄNG	<ol style="list-style-type: none"> 1. Matkib rollile iseloomulikku liikumist, miimikat ja kõnet. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Matkib rollile iseloomulikku liikumist, miimikat ja kõnet ning ütleb kergemaid lauseid. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Matkib tegelaskujude käitumist iseseisvalt. 2. Tunneb huvi lavastusmängude eri liikide vastu (näpu-, laua-, varjuteatri). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Väljendab tegelaskujude emotsioone. 2. Lavastab omaloomingulisi süžeesid. 3. Kasutab loovalt käpiknukke, dekoratsioone. 4. Ehitavad vajalikud dekoratsioonid. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Algatab erinevaid mängu ja arendab mängu sisu. 2. Mängib tuttavaid lavastusmänge iseseisvalt.
EHITUSMÄNG	<ol style="list-style-type: none"> 1. Veab klotse ühest kohast teise. 2. Ehitab torne ja lükib rõngaid. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tekib mõtestatud süžeeline tegevus. 2. Peegeldab muljeid tegelikkusest. 3. Suudab kaaslastega jagada materjali, 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kujutab nähtut iseseisvalt. 2. Plaanib mida ja kuidas. 3. Hakkab huvituma töö tulemustest. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ehitab plaani järgi. 2. Kasutab ehitusmaterjali otstarbekalt. 3. Laps jäljendab mängus täpselt 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule keskenduma. 2. Rakendab mängudes loovalt oma kogemusi,

	<p>3. Topib erineva suurusega asju üksteise sisse.</p> <p>4. Lõbustab end ehitatu ümberlukkamisega.</p>	<p>kooskõlastada tegevusi ja saavutada ühist tulemust.</p>	<p>4. Ehitused on vastupidavamad.</p>	<p>täiskasvanute ehitustegevusi, jagades omavahel kohustusi.</p> <p>4. Kasutavad ehitamisel erinevaid materjale (liiv, lumi, puumaterjal, oksad, sammal, vesi, kivikesed).</p>	<p>teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast.</p>
<p>ÕPPEMÄNG</p>	<p>1. Nimetab ja kirjeldab esemeid suuruse, värvuse ja vormi järgi.</p> <p>2. Sooritab ülesandeid koos aktiivse liikumise ja tegutsemisega.</p> <p>3. Õpib meeltega tunnetamise kaudu.</p>	<p>1. Oskab iseseisvalt mängida lauamänge.</p> <p>2. Võrdleb esemete tunnuseid.</p> <p>3. Tunneb mõningaid materjale.</p>	<p>1. Võrdleb oma käitumist teistega.</p> <p>2. Kirjeldab esemeid ja nende omadusi.</p> <p>3. Suudab kirjeldada esemeid ka mälu järgi.</p>	<p>1. Laps kasutab saadud teadmisi õppemängus.</p> <p>2. Suudab kehtvalt koos mängida, püstitavad eesmärgid ja lõpetavad mängu.</p> <p>3. Märkab esemete erinevusi, võrdleb, oskab teha üldistusi.</p> <p>4. Koostab lühikesi jutustusi mänguasjadest, mõtlevad välja mõistatusi, mängu.</p>	<p>1. Järgib mängureegleid.</p> <p>2. Oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada.</p> <p>3. Tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusmängus.</p>

Eeldatavad tunnetus- ja õpioskused vanuseti

Teise aluaasta lõpuks	Kolmanda eluaasta lõpuks	Neljanda eluaasta lõpuks	Viienda eluaasta lõpuks	Kuuenda eluaasta lõpuks	Seitsmenda eluaasta lõpuks
<p>1. Hangib ümbrusest aktiivselt infot ning loob selle hankimiseks ise uusi võimalusi. Keskkonnast tuleva info hulka tasakaalustab, reguleerib ja organiseerib lapse jaoks täiskasvanu</p> <p>2. Keskendub lühikeseks ajaks ühele tegevusele, silmatorkavale stiimulile või omadusele; sõnalise juhendamise ja suunamise korral on ta püsivam.</p> <p>3. Tegutseb teistega kõrvuti ja osaleb ühistegevuses vahelduvas vormis.</p> <p>4. Mängib teiste lastega lihtsamaid igapäevaseid olukordi ja tegevusi kajastavaid rollivahetusega mängu.</p> <p>5. Loob tegevuse kaudu seoseid kõnega; sõnad ja objektid saavad tema jaoks mõiste tähenduse.</p>	<p>1. Leiab tegutsemisajendi, plaanib ja organiseerib tegevusi täiskasvanu abiga; täiskasvanu suunab lapse tegevust kõne kaudu.</p> <p>2. Plaanib osaliselt oma käitumist ja tegevust iseendale suunatud kõne vahendusel.</p> <p>3. Keskendub tegevusele lühikeseks ajaks, tema tähelepanu ei ole veel püsiv.</p> <p>4. Tegeleb vahetult nii konkreetsete asjadega kui ka neid kujutavate sümbolitega.</p> <p>5. Kordab ja jäljendab varasemaid kogemusi ning mälupilte nii konstruktiivses mängus kui ka lihtsas rollimängus.</p> <p>6. Mängib mõnda aega koos teistega ja järgib lihtsamaid reegleid.</p> <p>7. On omandanud sõnavara, mis võimaldab tal ennast väljendada.</p>	<p>1. Oskab osaliselt oma tegevusi plaanida ja organiseerida ning tegutseb iseseisvalt otsese juhendamise toel, kuid autoriteetide toel.</p> <p>2. Plaanib minakeskse kõne abil oma tegevust ja lahendab probleeme.</p> <p>3. Hangib tänu keeleoskusele uut teavet; tema kõne toetub mälule ning sõltub sellest, kellega ja mis olukorras ta koos on.</p> <p>4. Saab aru mõistatustest ja lihtsamatest piltlikest võrdlustest.</p> <p>5. Järgib lihtsaid reegleid.</p> <p>6. Huvitub võistlusmängudest ja tahab olla edukas.</p> <p>7. Osaleb ühistegevuses ning teeb koostööd teiste lastega; konstrueerib, osaleb rolli- ja võistlusmängudes ning loovtegevustes.</p>	<p>1. Tegutseb lühikest aega iseseisvalt, kuid tegutsemiskindluse saavutamiseks vajab veel täiskasvanu abi.</p> <p>2. Reguleerib oma käitumist ja emotsioone täiskasvanu abiga, hakkab oma tegevust planeerides ja korraldades kasutama sisekõnet.</p> <p>3. Tegutseb koos teistega; teda motiveerivad tegevused eakaaslastega.</p> <p>4. Tema keeleline areng võimaldab lahendada ülesandeid ja probleeme ning saavutada kokkuleppeid.</p> <p>5. Konstrueerib, katsetab ja uurib erinevaid võimalusi, kasutades nii sümboleid, kujutlusi kui ka reaalseid esemeid ja objekte.</p>	<p>1. Plaanib oma igapäevategevusi, seab eesmärged ning üritab alustatud tegevused lõpetada.</p> <p>2. Suudab keskenduda tegevusele vähemalt 20-30 minutiks.</p> <p>3. Kasutab kujutlusi luues ja tegevusi planeerides sisekõnet.</p> <p>4. Kasutab kõnet info saamiseks, tegelikkuse adumiseks ning uute teadmiste omandamiseks.</p> <p>5. Järgib ühistegevustes reegleid ja suudab neid selgitada.</p> <p>6. Kasutab sidusat kõnet, tema dialoog on suunatud rohkem iseendale.</p> <p>7. Osaleb aktiivselt käelistes ja loovtegevustes.</p> <p>8. Saab aru asjade suhetest ja omadustest ning ajalis- ruumilisest järjestusest.</p> <p>9. Kasutab teadmisi igapäevastes</p>	<p>1. Organiseerib ja plaanib oma igapäevaseid tegevusi ja tuttavat keskkonda, seab eesmärged, üritab redutseda sihipäraselt ning lõpetab alustatud tegevused.</p> <p>2. Suudab reguleerida oma emotsioone ja käitumist, kasutades selleks kõnet nii aktiveerivas kui ka pidurdavas rollis.</p> <p>3. Toetub tegutsedes oma tegevusele antavale tagasisidele, eakaaslaste hinnangutele ja võrdlusele teistega.</p> <p>4. Keskendub korraga mitmele tegevusele või stiimulile ning on suuteline kestvamaks tahtepingutuseks.</p> <p>5. Seab uudsetes olukordades täiskasvanu sõnalise juhendamise järgi eesmärged ning valib tegutsemisstrateegiad.</p>

<p>6. Suhtleb valdavalt 1-2 sõnaliste lausetega nii mängus kui ka igapäevategevustes peamiselt tuttava täiskasvanuga ning kasutab mitteverbaalseid suhtlusvahendeid (osutamine, miimika).</p> <p>7. Räägib ja saab aru üksnes sellest, mida ta tajub.</p> <p>8. Tunneb huvi raamatute vastu ning mõistab lihtsaid realistlikke jutukesi, mis seostuvad tema enda kogemustega.</p> <p>9. Tunnetab keskkonna mõju, avastab seoseid oma tegevuse ja selle tagajärje vahel, lihtsamaid põhjuse-tagajärje suhteid ning saab aru kuuluvusest ja erisusest.</p> <p>10. Sobitab erinevaid materjale ja esemeid.</p> <p>11. Rühmitab ühe nähtava omaduse järgi.</p> <p>12. Omandab uusi seoseid vahetu, korduva ja aktiivse</p>	<p>8. Osaleb dialoogis.</p> <p>9. Jälgib lihtsaid lookesi ja eristab kogemusele tuginedes realistlikke sündmusi väljamõeldud lugudest.</p> <p>10. Mõistab osaliselt lihtsamat kõnet ka ilma toetava vihjeta ning saab aru lihtsamatest üle kantud tähendustest.</p> <p>11. Rühmitab asju ja esemeid ühe või mitme tajutava omaduse või nimetuse järgi.</p> <p>12. Tal on ettekujutus arvumõistest ja värvuste nimetustest.</p> <p>13. Leiab võrdluse alusel asjades ühiseid erinevaid jooni ning nendevahelisi seoseid; kasutab info hankimiseks keelt.</p> <p>14. Tema ettekujutus oma teadmistest ja oskustest on ebarealistlik.</p> <p>15. Omandab uusi seoseid, mõisteid ja teadmisi korduva kogemuse, aktiivse tegutsemise ning mudelite järgi õppimise</p>	<p>8. Liigitab lihtsamate üldmõistete või mitme tunnuse järgi; keskendub tegutsedes mitmele nähtavale ja eristavale tunnusele ning jaotab oma tähelepanu.</p> <p>9. Saab aru arvumõistest; huvitub tähtedest.</p> <p>10. Omandab uusi teadmisi praktiliste olukordade, kogetud emotsioonide, kujutluste ja kõne kaudu.</p>	<p>6. Osaleb erinevates mänguliikides ja loovtegevustes.</p> <p>7. Räägib esemetest, mis pole kohal, ja olukordadest, mis toimusid minevikus või leiavad aset tulevikus, ning fantaseerib.</p> <p>8. Keskendub huvipakkuvale tegevusele mõnikümme minutit.</p> <p>9. Oskab vaadelda ning määrata detaile, olulisi tunnuseid ja seoseid.</p> <p>10. Eristab rühmi ja oskab neid võrrelda ning saab aru lihtsamate mõistete kuuluvusest, alluvusest ja üldistusastmest.</p> <p>11. Tal on ettekujutus numbritest, tähtedest ja sümbolitest.</p> <p>12. Omandab teadmisi kogemuste ja kõne kaudu, tegutseb aktiivselt ning lahendab probleeme.</p> <p>13. Kasutab teadmiste omandamisel ja kogetu meenutamisel intuiitselt lihtsamaid</p>	<p>situatsioonides, nii uudses kui ka sarnases olukorras.</p> <p>10. Kasutab uute teadmiste omandamisel meeldejätmise strateegiaid juhuslikult, teadvustab kordamise vajadust.</p>	<p>6. Katsetab, konstrueerib ja uurib, kasutades oma teadmisi ja varasemaid kogemusi uues vormis ning kombinatsioonis.</p> <p>7. Osaleb erinevates mänguliikides, järgib reegleid.</p> <p>8. Liigitab ning tajub esemeid ja sündmusi tervikuna, saab aru nendevahelistest seostest ning suudab olulist teadvustada täiskasvanu abiga.</p> <p>9. Loob uusi seoseid eeskuju, seletuste, kuulamise ja nägemise kaudu.</p> <p>10. Kasutab nii kaemuslik- kujundlikku kui ka verbaalset mõtlemist.</p> <p>11. Kasutab eakaaslastega suheldes arutlevat dialoogi.</p> <p>12. Huvitub sotsiaalsetest suhetest, räägib enam iseendast ning tunneb huvi teiste vastu.</p> <p>13. Teab ja kasutab tähti, numbreid ja sümboleid, kirjutab</p>
--	--	--	--	--	--

<p>tegutsemise ning käelise tegevuse kaudu. 13. Kasutab omandatud teadmisi, seoseid ja tegevusi samas situatsioonis ning kontekstis, kannab üle lihtsamaid seoseid ning kasutab neid sarnastes ülesannetes ja olukordades.</p>	<p>kaudu; vajab oma tegevusele tagasisidet.</p>		<p>meeldejätmise viise (mälustrateegiaid).</p>		<p>etteütlemise järgi lihtsamaid 1-2 silbilisi sõnu ning teeb lihtsamaid matemaatilisi tehteid. 14. Orienteerub oma teadmistes, märkab detaile ja seoseid, kasutab teadmisi uusi ülesandeid lahendades nii uudses kui ka sarnases olukorras, kuid vajab juhendamist ja abi seoste loomisel eelnevaga. 15. Oskab suunamise ja õpetamise korral kasutada lühikest aega õppimisstrateegiaid; tajub oma mälu mahtu ning kordab teadlikult üle meeldejäetavat materjali.</p>
--	---	--	--	--	---

Eeldatavad sotsiaalsed ja enesekohased oskused vanuseti

Teise eluaasta lõpuks	Kolmanda eluaasta lõpuks	Neljanda eluaasta lõpuks	Viienda eluaasta lõpuks	Kuuenda eluaasta lõpuks	Seitsmenda eluaasta lõpuks
<p>1. Väljendab lihtsaid emotsioone, mis on tugevad ja vahelduvad kiiresti.</p> <p>2. Teadvustab ennast, kasutab osaliselt minavormi, proovib ennast maksma panna ning oskab keelduda ja ei öelda.</p> <p>3. Üritab aru saada teiste inimeste seisukohtadest, kuid tema tajud on enesekesksed.</p> <p>4. Hindab oma oskusi ja suutlikkust paremaks, kui need tegelikult on.</p> <p>5. Teab oma ees ja perekonnanime ja elementaarseid viisakusreegleid ning kasutab neid, kui seda on talle õpetatud.</p> <p>6. Sööb, joob ja riietub lahti valdavalt iseseisvalt ning püsib suurema osa päevast kuiv ja puhas.</p> <p>7. Reageerib sõltuvalt situatsioonist ja</p>	<p>1. Saab aru, et inimestel võivad olla tema omadest erinevad tunded ja emotsioonid.</p> <p>2. Tal on osaliselt kujunenud enesetunnetus ja eneseteadvus.</p> <p>3. Väljendab tugevaid emotsioone, oma mina.</p> <p>4. Võib karta tundmatuid ja uusi asju.</p> <p>5. Tahab igapäevastes olukordades valikute üle ise otsustada ning üritab neid ka täide viia.</p> <p>6. Tema enesekindlus on kõikuv, enesekindluse saavutamiseks vajab turvalisust, tunnustust, rutiini ja reegleid.</p> <p>7. Osaleb täiskasvanuga ühistegevustes, teisi lapsi pigem jälgib, tegutseb nendega kõrvuti.</p> <p>8. Jagab mõnikord oma asju ka teistega,</p>	<p>1. Väljendab verbaalselt lihtsamaid emotsioone, oma soove, tahtmisi ja seisukohti ning püüab jõuda kokkuleppele.</p> <p>2. Tahab olla iseseisev, kuid sageli ei ole tal enda suutlikkusest realistlikku ettekujutust.</p> <p>3. Saab hakkama eneseteenindamisega (riietab, sööb, joob iseseisvalt), tal on kujunenud tualetiharjumused.</p> <p>4. Teab oma nime, vanust ja sugu ning märkab soolisi erinevusi.</p> <p>5. Seab endale mõningaid eesmärke ja täidab neid.</p> <p>6. Väärtustab oma saavutusi, ent vajab oma tegevuse tunnustamist ja täiskasvanu tähelepanu.</p> <p>7. Püüab vahel teisi abistada ja lohutada; tal</p>	<p>1. Hakkab mõistma teiste inimeste tundeid ja mõtteid.</p> <p>2. Väljendab oma emotsioone ja räägib nendest.</p> <p>3. Suhtleb ja tegutseb enamasti iseseisvalt ning orienteerub oma suutlikkuses.</p> <p>4. Suudab kuigivõrd vastutada oma tegevuse eest.</p> <p>5. On tundlik teiste hinnangute suhtes, need mõjutavad tema enesehinnangut.</p> <p>6. Imiteerib täiskasvanu tegevusi ja rolle, kasutades tema sõnavara ja maneere.</p> <p>7. Eelistab sootüübilisi mängu.</p> <p>8. Naudib rühma kuulumist ja eakaaslaste seltsi ning ühistegevust; teeb eesmärgi saavutamiseks koostööd, jagab ja vahetab.</p>	<p>1. Tajub ja mõistab teiste inimeste emotsioone ja seisukohti ning arvestab neid käitumises ja vestluses.</p> <p>2. Seab endale eesmärke ja üritab neid ellu viia.</p> <p>3. On oma tegevustes orienteeritud tunnustusele, tähelepanule ja emotsionaalsele toetusele.</p> <p>4. Eelistab omasoolisi mängukaaslasi; kujunevad esimesed sõprussuhted.</p> <p>5. Suudab lühikest aega ilma täiskasvanu kontrollita rühmas mängida ning teha koostööd omal viisil.</p> <p>6. Järgib mängudes ja tegevustes reegleid, eriti nende täitmist teiste poolt; oskab reegleid teistele selgitada.</p>	<p>1. Mõistab teiste inimeste tundeid ja nende mitteverbaalseid väljendusi.</p> <p>2. Vastutab rohkem oma tegevuse eest ning räägib oma kavatsustest.</p> <p>3. Suudab oma emotsioone ja käitumist kontrollida, oskab ka teisi arvestada ning suhtub teiste laste tegevusesse sallivamalt.</p> <p>4. Suudab tegutseda iseseisvalt ning sõltub vähem oma vanematest.</p> <p>5. Algatab mängu ja tegevusi.</p> <p>6. Püüab kõigega hakkama saada, on tundlik oma ebaõnnestumise ja teiste hinnangute suhtes; otsib vastastikust mõistmist ja kaasaelamist oma tunnete.</p>

<p>ümbritsevate inimeste käitumisest.</p> <p>8. Mõistab selgelt väljendatud keeldu „Ei tohi“, „Ära tee!“ jne.</p> <p>9. Tunneb huvi teiste laste vastu, jälgib neid ja mängib nendega kõrvuti.</p> <p>10. Toetub võõrastega suheldes ja enesekindluse saavutamiseks tuttavale täiskasvanule.</p> <p>11. Matkib täiskasvanu tegevusi, millele saab tagasisidet.</p>	<p>valdavalt on ta siiski omandihoidja.</p> <p>9. Loob sõprussuhteid nendega, kellega on tihti koos; tegutseb kontakti luues ja säilitades sihipäraselt.</p> <p>10. Algatab vestlust eri partneritega erinevatel teemadel; tajub, mida teised teavad ja mis on neile uus.</p> <p>11. Täidab igapäevaelu rutiini.</p> <p>12. Järgib lihtsamaid sotsiaalseid reegleid ning eeskujudele toetudes jäljendab igapäevaelu rolle ja tegevusi.</p>	<p>on mõningane ettekujutus teiste inimeste tunnetest ja mõtetest.</p> <p>8. Osaleb lühikest aega ühistegevuses eakaaslastega, kuid eelistab üht mängukaaslast rühmale.</p> <p>9. Arvestab reegleid mängudes ja tegevustes, mida juhib autoriteet.</p> <p>10. Saab aru lihtsamatest seltskonnas käitumise reeglitest ning järgib neid igapäevases suhtluses; püüab täita kodukorra reegleid.</p> <p>11. Saab aru valetamisest kui taunitavast käitumisest.</p> <p>12. Huvitub võistlusmängudest ning tahab olla edukas.</p>	<p>9. Aktseptib reegleid, kogemusi ja muutusi; jälgib reeglite täitmist teiste poolt; kõne areng võimaldab arusaamatusi lahendada verbaalselt.</p> <p>10. oskab avalikus kohas sobivalt käituda ning teab, mida tohib, mida mitte.</p>	<p>7. Jälgib sotsiaalset rutiini.</p>	<p>7. Hoolib väiksematest, osutab abi ja küsib seda vajaduse korral ka ise.</p> <p>8. Loob sõprussuhteid.</p> <p>9. Järgib rühmas reegleid ning arvestab rühma vajadusi.</p> <p>10. Talub muutusi ja vanematest eemalolekut, siiski on uues situatsioonis ebakindel ja võib tõmbuda endasse.</p> <p>11. Arutleb lihtsamate eetiliste probleemide üle ning teeb vahet hea ja halva vahel nii enda kui ka teiste puhul.</p>
--	--	---	--	---------------------------------------	---

8.2. Valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ja sisu ning lapse arengu eeldatavad tulemused

Lasteaia õppekavas esitatakse õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, sisu, kavandamine ja korraldus ning lapse arengu eeldatavad tulemused järgmistes valdkondades:

- 1) mina ja keskkond
- 2) keel ja kõne
- 3) matemaatika
- 4) kunst
- 5) muusika
- 6) liikumine
- 7) eesti keel kui teine keel

8.2.1. Valdkond Mina ja keskkond

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) mõistab ja tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult;
- 2) omab ettekujutust oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas;
- 3) väärtustab nii eesti kultuuritraditsioone kui ka oma rahvuse kultuuritraditsioone;
- 4) väärtustab enda ja teiste tervist ning püüab käituda tervislikult ning ohutult;
- 5) väärtustab keskkonda hoidvat ja keskkonnahoidlikku mõtteviisi;
- 6) märkab nähtusi ja muutusi looduses.

Valdkond *Mina ja keskkond* sisu:

- 1) sotsiaalne keskkond: mina, perekond ja sugulased, kodu, lasteaed, kool, ametid, kodumaa, eesti rahva tähtpäevad, kombed, teised rahvused Eestis, lapsed mujal maailmas, üldnimelikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid; tervise väärtustamine, tervislik toitumine, inimkeha; ohuallikad ning ohutu käitumine;
- 2) looduskeskkond: kodukoha loodus, muutused looduses, elukeskkond, inimese mõju loodusele;
- 3) tehiskeskkond: ehitised, kodutehnika, jäätmed, transpordivahendid, jalakäija ohutu liiklemine, turvavarustus, virtuaalkeskkond.

Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) valitakse valdkonna temaatika lapse igapäevaelust ja teda ümbritsevast keskkonnast, mis hõlmab sotsiaalset keskkonda, loodus- ja tehiskeskkonda, sealhulgas tervise- ja liikluskasvatust;
- 2) suunatakse last ümbritsevat maailma märkama, uurima ning kogema mängu ja igapäevatoimingute kaudu, võimaldades lapsel ümbritsevat tajuda erinevate meelte ning aistingute abil: vaadeldes, nuusutades ja maitstes, kompides, kuulates helisid;
- 3) lõimitakse erinevaid tegevusi: võrdlemist, modelleerimist, mõõtmist, arvutamist, vestlemist, ettelugemist, kehalist liikumist, kunstilist ja muusikalist tegevust;
- 4) suunatakse last mängudes, ümbritsevas looduses, liikluses, oma tervises seisundis jm märgatu kohta küsimusi esitama (probleemi püstitama), küsimustele vastuseid leidma (oletama ja oletusi kontrollima) ja märgatust ning kogetust järeltõlge tegema;
- 5) suunatakse last materjale ja vahendeid säästlikult kasutama, hoolivalt ja heaperemehelikult käituma.

Valdkond MINA JA KESKKOND: lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti

TEEMA	2 AASTANE	3 AASTANE	4 AASTANE	5 AASTANE	6 AASTANE	7 AASTANE
MINA	<p>1. Ütleb vastuseks nime küsimisele oma eesnime.</p> <p>2. Väljendab küsimisel enda äratundmist peeglis või fotol.</p>	<p>1. Ütleb küsimise korral oma ees- ja perekonnanime.</p> <p>2. Vastab õigesti küsimusele, kas ta on poiss või tüdruk.</p> <p>3. Ütleb vastuseks vanuse küsimisele oma ea või näitab seda sõrmedel.</p>	<p>1. Oskab öelda oma nime, vanuse ja soo.</p>	<p>1. Oskab öelda oma nime, vanuse ja soo.</p>	<p>1. Tutvustab ja kirjeldab iseennast.</p> <p>2. Teab enda kohustusi.</p>	<p>1. Oskab end tutvustada.</p> <p>2. Teab oma kohustusi ja õigusi.</p> <p>3. Kirjeldab enda omadusi ja huve.</p>
PEREKOND JA SUGULASED	<p>1. Nimetab (või osutab) küsimisel oma perekonna liikmeid ja loomi.</p>	<p>1. Nimetab pereliikmeid: ema, isa, õde, vend.</p> <p>2. Teab õdede ja vendade nimesid.</p>	<p>1. Ütleb küsimisel oma vanemate ja õdede vendade eesnimed.</p>	<p>1. Kirjeldab oma perekonda (pereliikmed + onu ja tädi, pereliikmete nimed ja perekonnanimed).</p>	<p>1. Kirjeldab oma perekonda, teab pereliikmete nimesid ja perekonnanimesid.</p>	<p>1. Teab oma pereliikmeid ja lähisugulasi.</p> <p>2. Mõistab, et pered võivad olla erinevad.</p> <p>3. Jutustab oma vanavanematest.</p>
KODU		<p>1. Vastab küsimustele oma kodu ja pereliikmete kohta.</p>	<p>1. Nimetab oma kodu asukoha: linnas, maal.</p> <p>2. Nimetab pereliikmete koduseid tegevusi.</p>	<p>1. Kirjeldab oma kodu: eramu, korter, talumaja.</p> <p>2. Nimetab kodu asukoha: linnas (tänav, linn), maal (talukoha nimi).</p> <p>3. Kirjeldab pereliikmete koduseid tegevusi ja nimetab oma kohustusi nende hulgas.</p>	<p>1. Kirjeldab oma kodu.</p> <p>2. Nimetab oma kodu asukoha: linnas(tänav, linn), maal(talukoha nimi, küla).</p> <p>3. Ütleb küsimisel oma koduse aadressi.</p>	<p>1. Oskab kirjeldada oma kodu ja kodukohta.</p> <p>2. Teab kodust aadressi ja telefoni.</p>

LASTEAE	<ol style="list-style-type: none"> 1. Osutab oma lasteaiale, mängukaaslastele, õpetajatele. 2. Osutab või kirjeldab, kus on rühma mängu-, magamis- ja söögikoht ning pesemisruum ja WC. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Oskab nimetada oma rühma nime 2. Suudab leida oma koha rühmas (kapp, voodi käterätik) 3. Nimetab rühmas olevaid esemeid. 4. Ütleb küsimise korral kaaslaste, õpetaja ja õp. abi nime. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Oskab nimetada oma rühma nime, rühmakaaslaste ja õpetajate ning õpetajaabi nimesid. 2. Oskab kirjeldada mänguvõimalusi rühmas. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nimetab oma lasteaia nime. 2. Oskab kirjeldada oma tegemisi ja mängu. 3. Teab nimetada lasteaiatöötajaid ja nende tegevusi. 4. Teab oma, võõra ja ühise tähendust. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nimetab lasteaia nime. 2. Kirjeldab oma tegevusi ja mängu. 3. Teab lasteaiatöötajaid ja nende nimesid. 4. Teab rühmareegleid. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Teab lasteaia aadressi. 2. Nimetab erinevaid ameteid lasteaia ja nende vajalikkust. 3. Kirjeldab lasteaia kodukorda ning teab rühmareegleid ja traditsioone.
KOOL						<ol style="list-style-type: none"> 1. Teab kooli kui õppimise kohta. 2. Oskab kirjeldada, mille poolest lasteae koolist erineb.
AMETID, ELUKUTSED, TÖÖD	<ol style="list-style-type: none"> 1. Matkib täiskasvanu eeskujul enimtuntud elukutsete tegevust (nt kokk teeb süüa, arst ravib). 2. Matkib lihtsaid töövõtteid (nt nuku toitmine). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nimetab pereliikmete koduseid toimetusi. 2. Matkib lihtsaid töövõtteid. 3. Asetab töövahendid kokkulepitud kohta. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nimetab pereliikmete koduseid toimetusi. 2. Nimetab küsimisel erinevaid elukutseid nende tegevuse alusel (nt pagar küpsetab saia, arst ravib haiget). 3. Korrastab enne uue tegevuse alustamist eelneva koha. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Oskab nimetada vanemate ameteid. 2. Kirjeldab üldtuntud elukutseid oma kodukohas. 3. Loetleb enimtuntud elukutsete juurde kuuluvaid töövahendeid. 4. Põhjendab mängu- või töökoha korrastamise vajadust. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Oskab nimetada pereliikmete elukutseid. 2. Selgitab vestluses enimtuntud ametite(arst, tuletõrjuja, õpetaja jne.) vajalikkust. 3. Osaleb oma mängu- ja töökoha korrastamisel. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Oskab nimetada pereliikmete elukutseid ja ameteid. 2. Teab ja oskab kirjeldada erinevaid elukutseid ning nende vajalikkust. 3. Mõistab töö ja vastutuse tähtsust. 4. Soovib osaleda jõukohastes kodutöodes. 5. Selgitab raha otstarvet.

KODUMAA, TEISED RAHVUSED EESTIS		<ol style="list-style-type: none"> Osaleb jõukohasel viisil vanemate laste ja täiskasvanute tegevuses kodumaale tähtsatel päevadel (ruumide kaunistamine, laulude laulmine, peoriiede kandmine jm). Leiab Eesti lippu nähes erinevate värvide seast Eesti lipu värvid. 	<ol style="list-style-type: none"> Nimetab riigi nime, kus ta elab. 	<ol style="list-style-type: none"> Teab oma rahvust ja keelt ning riigi tähtsamaid sümboleid. Oskab nimetada sündmusi, mille puhul heisatakse riigilipp. Oskab nimetada erinevaid rahvusi oma rühmas ja kodukohas. 	<ol style="list-style-type: none"> Kirjeldab oma kodukohta(kodu, pere, loomad, naabrid). Kirjeldab, mida koduvalla/linna lipul on kujutatud. Nimetab Eesti rahvuslinna ja – lille. Nimetab 2-3 erinevat rahvust ja keelt. 	<ol style="list-style-type: none"> Nimetab Eesti riigi sümboleid (lipp, hümn, vapp, lind, lill, kivi). Teab koduvalla /-linna sümboleid. Oskab Eesti kaardil näidata oma kodukohta. Teab Eesti Vabariigi presidenti nime. Oskab nimetada teisi rahvusi ja keeli ning teab nende kombeid ja traditsioone. Suhtleb teisest rahvusest lastega. Teab ja nimetab Eesti lähinaabreid (Läti, Soome, Rootsi, Venemaa).
TÄHTPÄEVAD; PÜHAD JA KOMBED	<ol style="list-style-type: none"> Leiab täiskasvanu juhendamisel teiste esemete seast Eesti lipu. Täidab täiskasvanu eeskujul lihtsamaid rahvakombeid (nt vastlaliu laskmine). 	<ol style="list-style-type: none"> Räägib oma sünnipäevast (kuidas tähistatakse). Nimetab küsimise korral pühadega seotud tegevusi. 	<ol style="list-style-type: none"> Laps nimetab tähtpäevi oma peres. Laps nimetab Eesti rahvakalendri tähtpäevi, millel ta on osalenud (nt kadripäev, mardipäev, vastlapäev). 	<ol style="list-style-type: none"> Kirjeldab tähtpäevi peres. Oskab kirjeldada tuntumaid rahvakombeid (vastlapäev, mardi-ja kadripäev) ja nendega seotud tegevusi. 	<ol style="list-style-type: none"> Kirjeldab tuntumate rahvakalendri tähtpäevadega seotud kombeid. Nimetab Eesti rahvustoite, mida ta on ise söönud(nt. kama, hapukapsad, 	<ol style="list-style-type: none"> Teab eesti rahva traditsioone ja kombeid. Teab tähtpäevi ja nende tähistamise vajalikkust (tarkusepäev, emakeelepäev, lastekaitsepäev, sõbrapäev jm).

					verivorst).	3. Oskab kirjeldada tähtpäevade tähistamist oma lasteaias või kodus (kolmekuningapäev, volbripäev, jaanipäev, hingedepäev jm). 4. Oskab nimetada riiklikke pühi ja nendega seotud traditsioone (riigi aastapäev, võidupüha).
ÜLDINIMLIKUD VÄÄRTUSED JA ÜLD-TUNNUSTATUD KÄITUMISREEGLID	1. Täiskasvanu meeldetuletamisel järgib kokkulepituid reegleid (nt räägime vaikselt häälega). 2. Täiskasvanu meeldetuletamisel jätab ära minnes hüvasti (nt lehvitab). 3. Mõistab endale suunatud keeldude tähendust, muutes täiskasvanu juuresolekul neile vastavalt oma käitumist (loobudes tegevuse algatamisest).	1. Teab mõiste hea ja paha tähendust. 2. Meeldetuletamise korral tervitab, jätab hüvasti, palub ja tänab.	1. Selgitab kuulnud muinasjutu tegelaste käitumise põhjal „hea” ja „halva” tähendust. 2. Järgib kokkulepituid rühmareegleid.	1. Teab mõistete õige ja vale tähendust. 2. Teab üldtuntud viisakusreegleid. 3. Tunneb ja järgib lauakombeid.	1. Mõtleb koos õpetajaga välja ühised rühmareeglid. 2. Põhjendab viisakusreeglite järgimise vajadust. 3. Järgib üldtuntud käitumis- ja viisakusreegleid. 4. Järgib lauakombeid.	1. Teab mõistete ausus ja austus tähendust ning oskab vastavalt käituda. 2. Oskab jälgida käitumisreegleid erinevates olukordades (kaupluses, teatris, kirikus, kalmistul jm). 3. Mõistab vastutust oma tegude ja käitumise eest.
SÕPRUS JA	1. Paneb täiskasvanud	1. Küsimise korral	1. Loob lühiajalisi	1. Nimetab küsimise	1. Põhjendab, miks	1. Oskab luua ja

ABIVALMIDUS	eeskujul asjad õigesse kohta. 2. Osutab või ütleb küsimisel oma sõbra nime. 2. Lohutab täiskasvanu eeskujul haiget saanud mängukaaslast.	nimetab oma sõprade nimesid. 2. Oskab haiget saanud sõpra lohutada.	sõprussuhteid. 2. Lohutab omaalgatuslikult kaaslast. 3. Oskab andeks paluda.	korral sõbra positiivseid omadusi. 2. Oskab sõpra lohutada ja abistada. 3. Oskab andeks anda ja leppida.	on hea omada sõpra/sõpru. 2. Loob püsivaid sõprussuhteid.	hoida sõprussuhet; teab sõpruse tähendust, oskab kirjeldada sõbraks olemist ning sõber olla. 2. Kirjeldab tundeid, mis tekivad tülitsedes ja leppides.
HOOLIVUS, TURVALISUS, TÄHELE-PANELIKKUS	1. Osutab küsimisel teravale esemele, mis võib haiget teha.			1. Märkab kaaslast ja oskab teisi arvestada. 2. Oskab väljendada oma emotsioone teisi arvestavalt (rõõm, mure).	1. Oskab käituda tähelepanelikult oma kaaslastega, vanematega. 2. Märkab ja mõistab enda ja teiste (ka pildil, fotol) emotsioone(hirm, viha, üllatus, rõõm).	1. Oskab kirjeldada oma emotsioone ja tundeid. 2. Oskab kaasinimestega tähelepanelikult käituda (vanemad, vanavanemad jt).
ERINEVUSTESSE SUHTUMINE			1. Kirjeldab küsimisel inimeste erinevust (nt kasv, juuksed).	1. Oskab kirjeldada inimeste erinevusi (keeleline, vanuseline, tervisest tulenev) ja abivahendeid (prillid, ratastool, valge kepp, kuuldeaparaat).	1. Väljendab oma käitumisega, et inimeste huvid ja arvamused võivad erineda (nt. Näitan üles viisakat huvi teise tegevuse vastu, mis ei pruugi endale meeldida). 2. Selgitab erinevate abivahendite(nt.	1. Oskab arvestada oma arvamustest ja huvidest erinevaid huve ja arvamusi. 2. Teab nimetada erivajadustega inimestele vajalikke abivahendeid. 3. Pakub abi erivajadustega inimestele oma võimete ja

					prillid, ratastool, kaldteed tänavatel) vajadust.	võimaluste piires.
EHITISED		1. Tunneb ära oma kodu ja lasteaia ning tuttavad teenindusasutused	1. Nimetab maja osi. 2. Nimetab oma kodukoha tuntumaid asutusi (kool, kauplus, postkontor). 3. Nimetab küsimisel erinevaid ruume lasteaias (saal, rühmaruum, tualett, köök).	1. Kirjeldab kodumaja omapära: maja osad ja nende otstarve, ruumid ja nende sisustus. 2. Oskab nimetada erinevaid ruume lasteaias ning teab nende otstarvet. 3. Oskab kirjeldada lasteaia õueala ning seal kasutatavaid vahendeid.	1. Oskab nimetada kodukoha erinevaid ehitisi (kauplus, kool, lasteaed, kirik, polikliinik jne.) 2. Kirjeldab kodumaja, kõrvalhooneid ja teab nende otstarvet. 3. Oskab nimetada maja ehituseks vajalikke materjale.	1. Oskab kirjeldada vanaaja kodu ja selle sisustust, teab nimetada kõrvalhooneid ning nende otstarvet. 2. Oskab nimetada maja ehituseks kasutatavaid materjale (puit, kivi jm). 3. Oskab nimetada teenindusasutusi ja nende vajalikkust (kauplus, juuksla, polikliinik, pank, apteek, kingsepatöökoda, kaubanduskeskus jm). 4. Teab nimetada kodukohale olulisi ehitisi (mõis, kirik, veski jm).
KODUMASINAD		1. Oskab küsimise korral nimetada kodus kasutatavaid kodumasinaid ja – elektroonikat (kell,	1. Nimetab kodus kasutatavaid kodumasinaid ja – elektroonikat (kell, pliit, külmkapp,	1. Kirjeldab kodumasinaid ja – elektroonikat ning teab nende otstarvet ja nendega seotud	1. Kirjeldab kodumasinaid ja elektroonikat, teab nende otstarvet ja ohte.	1. Kirjeldab kodumasinaid ja – elektroonikat ning teab nende otstarvet ja

		pliit, külmkapp, pesumasin, televiisor, arvuti jm)	pesumasin, televiisor, arvuti jm) ning teab nende otstarvet.	ohte.		nendega seotud ohte (kirjeldused on täpsemad, võivad lisanduda põllutöomasinad).
SÕIDUKID		1. Oskab küsimise korral nimetada sõidukeid (auto, rong, buss, lennuk, laev, tramm, troll).	1. Nimetab erinevaid sõidukeid (auto, rong, buss, lennuk, laev, tramm, troll).	1. Kirjeldab erinevaid sõidukeid ja teab nende otstarvet;	1. Oskab nimetada erinevaid sõidukeid, teab nende otstarvet 2. Oskab nimetada erinevaid töö tegemiseks vajaminevaid masinad(põllutöö masinad, kraana, teerull jm).	1. Oskab nimetada või kirjeldada erinevaid töö tegemiseks vajalikke sõidukeid (kraanaauto, prügiauto, teerull jm).
JÄÄTMED		1. Leiab loodusest prahti ja toob selle kokkulepitud kogumiskohta (prügikast, prügikott, ämber).	1. Põhjendab, miks visatakse praht prügikasti.	1. Kirjeldab, kuidas tema kodus prügi sorteeritakse.	1. Oskab kirjeldada kodust prügi sorteerimist, teab, milleks see on vajalik.	1. Teab, miks on vaja prügi sortida (paber, plast, patareid). 2. Oskab kirjeldada asjade korduva kasutamise võimalusi. 3. Mõistab asjade säästliku kasutamise vajalikkust (tarbetud ostud, raiskamine).
TERVISE	1. Peseb ja kuivatab		1. Selgitab, miks	1. Nimetab tegevusi,	1. Selgitab, kuidas	1. Kirjeldab, mida

VÄÄRTUSTAMINE	täiskasvanu abiga käsi ja nägu.		tuleb märjad riided kuivama panna. 2. Selgitab, miks peab ennast pesema ja kammima.	mis on tervisele kasulikud (tervislik toitumine, piisav kehaline aktiivsus, piisav uni ja puhkus, mäng, hea tuju, meeldivad suhted).	hoida enda ja teiste tervist. 2. Selgitab, miks suitsetamine sh passiivse suitsetamise (viibimine tubakasuitsulises ruumis) ja alkoholi tarvitamine kahjustavad tervist. 2. Selgitab, miks igal lapsel on oma hügieenitarbed.	tähendab tema jaoks terve olemine. 2. Kirjeldab, kuidas hoida enda ja teiste tervist (näited tervisliku käitumise ja riskikäitumise vältimise kohta). 3. Teab, mis on haigus. 4. Teab, milline tegevus või käitumine kahjustab tervist (nt suitsetamine, sh passiivne, alkoholi tarvitamine, vägivald).
HAMMASTE TERVIS	1. Osutab küsimisel hammaste hooldamiseks vajalike vahenditele (hambahari ja hambapasta).	1. Teab hammaste hooldamise vahendeid. 2. Harjab hambaid täiskasvanu abiga.	1. Teab hammaste hooldamise vahendeid. 2. Harjab hambaid täiskasvanu abiga.	1. Peseb hambaid täiskasvanu juhendamisel. 2. Nimetab hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi (hammaste pesemine, tervislik toitumine, hambaarsti juures käimine).	1. Selgitab, miks tekivad hambaaugud. 2. Põhjendab, miks piimahambad ära tulevad (sest nende asemele kasvavad jäävhambad).	1. Selgitab, miks tekib hambakaaries (hambaaugud). 2. Järgib hammaste hooldamise ja hoidmise põhimõtteid igapäevaelus.
TERVISLIK TOITUMINE	1. Osutab küsimisel erinevatele	1. Nimetab toiduaineid.	1. Nimetab toiduaineid.	1. Nimetab toiduaineid, mida	1. Selgitab taldrikureeglireegli	1. Oskab nimetada, milliseid

	toiduainetele.			tuleks süüa iga päev.	põhimõtet (pool taldrikust on täidetud köögiviljaga, veerand teraviljaga, veerand liha või kalaga). 2. Selgitab, kust pärinevad igapäevased toiduained(kohupiima saame piimast, leiba teraviljast jm).	toiduaineid on vaja iga päev süüa rohkem ja milliseid vähem, et olla terve.
INIMKEHA TUNDMINE	1. Osutab küsimisel peale, kätele, jalgadele, silmadele, suule, ninale, kõrvale.	1. Osutab küsimise korral peale, kätele, jalgadele, silmadele, suule, ninale ja kõrvadele.	1. Nimetab erinevaid kehaosi.	1. Oskab nimetada kehaosi ja teab nende vajalikkust.	1. Nimetab erinevaid meelelundeid(kuulmine, nägemine, haistmine, maitsemine).	1. Selgitab, mis on südame ja kopsude kõige olulisem ülesanne, ning teab, millised tegevused aitavad neid hoida tervena. 2. Teab tüdruku ja poisi erinevusi.
OHUTUS JA TURVALISUS		1. Nimetab esemeid, mis võivad olla ohtlikud (nuga, käärid).	1. Nimetab kohti ja esemeid, mis võivad olla ohtlikud (nt trepid, rõdu, aknad, kuum toit, lahtine tuli, ravimid, käärid). 2. Selgitab, et reeglid on vajalikud	1. Nimetab kohti, esemeid ja aineid, mis võivad olla ohtlikud (trepp, rõdu, aken, kuum toit/vedelik, tuli, ravimid, terariistad, kemikaalid, elekter, veekogud, ehitised).	1. Kirjeldab jalakäija ja jalgratturi ohutu liiklemise põhimõtteid. 2. Järgib liiklusreegleid tuttavas keskkonnas.	1. Teab ja tunnetab ümbritsevaid ohte (olukordadest, inimestest, keskkonnast, loomadest ja käitumisest põhjustatud ohud). 2. Teab, millised on

			ohutuse tagamiseks.	2. Nimetab tegevusi, mis võivad olla ohtlikud (jääle minek, mängimine tänaval, ehituspaikades, ujumine täiskasvanu järelvalveta, rattasõit kiivrita). 3. Selgitab, et õnnetuse korral tuleb pöörduda täiskasvanu poole. 4. Selgitab, miks võõrastega ei tohi kaasa minna.	3. Nimetab hädaabinumbri 112. 4. Oskab nimetada ohtlikke kohti kodukohas(tiik, sõidutee, mets jm), ning teab , kuidas seal käituda. 5. Kasutab terariistu ohutult.	turvalise käitumise reeglid erinevates situatsioonides ja keskkondades. 3. Nimetab hädaabinumbri 112 ja oskab seda kasutada. 4. Teab ja kirjeldab, kuidas tegutseda ohuolukordades (vette kukkumine, läbi jää vajumine, tulekahju, põletus, teadvuseta või raskelt vigastada saanud kaaslane). 5. Selgitab, kuidas käituda eksinuna linnas/maal või metsas.
KODUKOHA LOODUS: VEEKOGUD, KODUPAIGA METS- JA KODULOOMAD; TAIMED, SEENED, PUTUKAD	1. Leiab loodusest ja pildilt puu, lille ja seene. 2. Nimetab tuntumaid koduloomi (nt kass, koer). 3. Leiab mänguasjade seast ja pildilt jänese. 4. Osutab küsimisel linnule, putukale, kalale ja konnale.	1. Tunneb rõõmu looduses (õues) viibimisest. 2. Oskab osutamise korral nimetada metsa, muru, lille, puud.	1. Nimetab seene osadena kübara ja jala;	1. Oskab nimetada oma kodukoha olulisemat veekogu (meri, jõgi, järv). 2. Oskab nimetada tuntumaid seeni ja kirjeldada neid, mis kasvavad kodukoha metsas.	1. Nimetab erinevaid veekogusid (jõgi, järv, meri). 2. Oskab nimetada kodukoha metsloomi, putukaid, puid, taimi, lilli ja neid kirjeldada.	1. Oskab kirjeldada kodukoha loodust (mere ääres, park, mets, suur puu jne), nimetada ning iseloomustada metsloomi, koduloomi ja putukaid. 2. Oskab nimetada teravilju, mida kasutatakse söögiks

						või mis kasvavad kodukoha lähedal põldudel.
LOOMAD: ERINEVAD ELUPAIGAD JA ELUVIISID, VÄLIMUS, KASV, ARENG	1. Osutab küsimisel looma erinevatele kehaosadele (pea, saba, käpad).	1. Oskab küsimise korral nimetada tuttavat looma ja tema kehaosi; 2. Oskab küsimise korral nimetada tuttavat lindu. 3. Teab, et mõned loomad elavad metsas ja mõned inimeste juures (kodus).	1. Kirjeldab erinevate loomade elupaiku ja eluviise (rebane elab urus); 2. Nimetab linnu kehaosi (pea, nokk, tiivad).	1. Oskab nimetada tuttavaid loomi, kirjeldada nende välimust ja öelda, kus nad elavad.	1. Nimetab erinevate loomade seast (ka põhja- ja lõunamaaloomade) need, kes elavad Eestis. 2. Põhjendab, miks mõned linnud lendavad soojale maale. 3. Nimetab tuntumaid paigalinde ja rändlinnuliike (pääsuke, kuldnokk).	1. Nimetab tuntumaid erineva elupaiga ja viisiga loomi ning kirjeldab nende välimust. 2. Teab loomade käitumise erinevusi eri aastaegadel (rändlinnud, talveuni, pesaehitus ja poegade toitmine)
PUTUKAD: ERINEVAD ELUPAIGAD JA ELUVIISID, VÄLIMUS, KASV, ARENG	1. Osutab küsimisel putukale.	1. Oskab nimetada tuttavaid putukaid (lepatriinu, sipelgas, mesilane).	1. Nimetab putukaid (lepatriinu, sipelgas, mesilane).	1. Teab putukate elupaiku: mesilane ja mesilastaru, sipelgas ja sipelgapesa.	1. Nimetab 4-5 putukat, teab nende elupaiku ja välimust.	1. Oskab kirjeldada tuttavate putukate välimust ja nende elupaiku.
TAIMED: ERINEVAD KASVUKOHAD JA VAJADUSED, VÄLIMUS, KASV, ARENG	1. Osutab küsimisel liivale, kividele, mullale, puule, lillele ja murule.	1. Eristab tuntumaid puu- ja aedvilju välimuse ning nimetuse järgi. 2. Oskab osutamise korral nimetada tuttavaid lilli.	1. Kirjeldab, mida tuttavatest puu- ja köögiviljadest valmistada saab. 2. Eristab okaspuid lehtpuudest.	1. Oskab nimetada ning kirjeldada tuttavaid puid, lilli, puu- ja köögivilju.	1. Loetleb puu osi (tüvi, võra, oksad). 2. Nimetab 3-4 lehtpuud (nt. pihlakas, kastan, tamm). 3. Nimetab 2-3 viljapuud (õuna-, pirni-, ploomipuu).	1. Oskab nimetada ning kirjeldada aias ja metsas kasvavaid taimi (marjad: mustikas, maasikas, pohl, sõstar, tikker, puud: õunapuu, pirnipuu, kirsipuu, toomingas,

						pihlakas jm).
ÖÖ JA PÄEV: NENDE VAHELDUMINE JA SELLEGA SEOTUD MUUTUSED LOODUSES	1. Osutab küsimisel Päikesele.	1. Oskab küsimise korral iseloomustada ööd (on pime) ja päeva (on valge).	1. Selgitab öö ja päeva erinevust.	1. Eristab ning nimetab päeva ja ööd (iseloomustab neid ja seostab taimede ja loomade tegevusega).	1. Teab ööpäeva osasid(hommik, päev, õhtu, öö) ja seostab inimeste, loomade ja taimede tegevusega)	1. Kirjeldab oma sõnadega loodust ja inimesi erinevates tsüklites: ööpäev, nädal, aastaring.
AASTAAJAD: NENDE VAHELDUMINE JA SELLEGA SEOTUD MUUTUSED LOODUSES NING LOOMADE JA INIMESTE TEGEVUSED		1. Oskab nimetada talve ja suve iseloomulikke nähtusi (talvel sajab lund, on külm; suvel saab ujuda, on soe).	1. Kirjeldab, mis juhtub lehtpuude lehtedega sügisel (värvuvad ja langevad). 2. Kirjeldab küsimisel, et suvel on soe ja talvel külm.	1. Oskab nimetada kõiki aastaagu ja neid iseloomustada.	1. Teab ja oskab kirjeldada aastaagu. 2. Oskab nimetada inimeste tegevusi erinevatel aastaagadel. 3. Nimetab muutusi looduses erinevatel aastaagadel(lehed langevad, lompidele tuleb jää, lumi sulab jm).	1. Seostab muutusi looduses aastaegade vaheldumisega ning oskab neid kirjeldada. 2. Oskab nimetada inimeste iseloomulikke tegevusi olenevalt aastaajast (seemnete külvamine, taimede istutamine, põldude kündmine, rannas päevitamine, veekogudes ujumine, jalgrattaga sõitmine, lehtede riisumine, suusatamine jne). 3. Oskab nimetada

						loomade iseloomulikke tegevusi olenevalt aastaajast (ehitavad pesa, toidavad poegi, talveuni, rändamine lõunasse jm).
ILMASTIK: ERINEVAD ILMASTIKU-NÄHTUSED	1. Osutab küsimisel veele ja lumele. 2. Matkib täiskasvanu eeskujul liigutuste ja häälega erinevaid ilmastikunähtusi (nt vihmasadu, tuule puhumist).	1. Oskab nimetada erinevaid ilmastikunähtusi (sajab lund, vihma, päike paistab).	1. Oskab nimetada erinevaid ilmastikunähtusi (sajab lund, vihma, päike paistab). 2. Selgitab küsimisel, et lumi ja jää muutuvad sulades veeks.	1. Nimetab ilmastikunähtusi ja kirjeldab neid. 2. Teab õhu vajalikkust ja kasutamist.	1. Nimetab ilmastikunähtusi erinevatel aastaegadel.	1. Selgitab ilmastikunähtuste seost aastaegadega.
INIMESE MÕJU LOODUSELE: LOODUSHOID, SÄÄSTEV ARENG	1. Teeb täiskasvanu eeskujul lihtsaid töid looduses (lindude toitmine, puuokste korjamine). 1. Viskab täiskasvanu eeskujul prahi prügikasti.	1. Mõistab, et lilli nopitakse vaasi panekuks. 2. Teab, et prügi visatakse selleks ettenähtud kohta.	1. Teab, et inimene saab talvel loomi ja linde aidata. 2. Selgitab, mida talvel lindudele toiduks panna võib.	1. Mõistab, et joogivett on vaja kokku hoida (hambapesu, nõudepesu, joogiks võetud vesi). 2. Mõistab, et elektrit tuleb kokku hoida (kustutada toast lahkudes tuli). 3. Teab, et inimene saab talvel loomi aidata. 4. Mõistab, et on vaja istutada puid ja muid	1. Kirjeldab, kuidas saab inimene lindude ja loomade eest hoolitseda(toit, pesakastid) erinevatel aastaegadel. 2. Selgitab, kuidas loodusvarasid säästlikult kasutada.	1. Suhtub ümbritsevasse hoolivalt ning käitub seda säästvalt. 2. Kirjeldab, millised on inimtegevuse positiivsed ja negatiivsed mõjud tema koduümbruse loodusele. 3. Teab, kuidas loomi talvel aidata ja oskab seda teha

				<p>taimi.</p> <p>5. Oskab hoida enda ümber puhtust looduses, kodu ümbruses jm.</p>		<p>4. Teab, kuidas viga saanud või inimese hüljatud looma aidata</p> <p>5. Teab prügi sortimise vajalikkust ning oskab sortida lihtsamat prügi (pudelid, paber, olmeprügi).</p> <p>6. Soovib osaleda looduse korrastamises.</p>
<p>VALGUSE, TEMPERAATUURI, VEE, ÕHU JA TOITAINETE TÄHTSUS TAIMEDELE NING LOOMADELE</p>		<p>1. Teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett ja toitu.</p>	<p>1. Teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett ja toitu.</p>	<p>1. Teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett, valgust ja õhku.</p> <p>2. Oskab kirjeldada erineva temperatuuri mõju taimedele, inimesele ja loomadele.</p>	<p>1. Teab, miks õhk, vesi ja päike on inimestele, taimedele ja loomadele vajalik.</p>	<p>1. Selgitab valguse, temperatuuri, vee, toitainete ning õhu tähtsust taimedele, loomadele ja inimestele.</p>
<p>VALGUSFOOR JA TÄNAVA ÜLETAMINE</p>		<p>1. Teab valgusfoori ja tulede tähendust (punane, kollane, roheline)</p> <p>2. Teab mõisteid sõidutee ja kõnnitee.</p>	<p>2. Selgitab, miks maanteedel on ülekäigurajad ja valgusfoorid</p>	<p>1. Teab valgusfoori tulede süttimise järjekorda ja nende tähendust.</p> <p>2. Teab, kuidas sõiduteed ületada.</p> <p>3. Oskab ületada tänavat jalgrattaga (jalgratas käe kõrval).</p>	<p>1. Teab valgusfoori tulede tähendust ja tulede süttimise järjekorda.</p> <p>2. Selgitab, kuidas sõiduteed ületada reguleeritud ja reguleerimata ristmikul.</p> <p>3. Teab, kus tohib</p>	<p>1. Oskab kirjeldada oma teekonda kodust lasteaeda.</p> <p>2. Teab, kuidas ületada ristmikku</p> <p>3. Teab liiklemise erinevusi maal ja linnas.</p> <p>4. Oskab kasutada hädaabinumbrit</p>

					sõiduteed ja tänavat ületada , oskab teha seda iseseisvalt.	112.
LIIKLUSMÄRGID		1. Teab liiklusmärkide tähtsust (aitavad ohutult liigelda).	1. Teab mõnda liiklusmärki.	1. Teab liiklusmärkide tähendusi.	1. Teab liiklusmärkide tähendusi ja käitumist vastavalt märgile.	1.Teab, kuidas käituda ühissõidukist väljudes. 2.Teab rulluiskude ja rulaga sõitmise nõudeid (kiiver, põlve- ja küünarnukikaitsmed, ohutud paigad).
SÕIDUKID	1. Osutab küsimisel maanteel sõitvatele autodele, bussidele.	1. Teab liiklusvahendeid ja eriotstarbelisi sõidukeid. 2. Teab jalgrattaga sõitmise nõudeid (kiiver).	1. Teab liiklusvahendeid ja eriotstarbelisi sõidukeid. 2. Teab jalgrattaga sõitmise nõudeid (kiiver).	1.Teab liiklusvahendite erinevusi ning eriotstarbeliste sõidukite ülesandeid ja tähendust. 2. Oskab ühissõidukis käituda (sõidupilet).	1.Käitub reeglitekohaselt ühissõidukis ja oskab sealt väljuda. 2. Nimetab eriotstarbelisi sõidukeid ja kirjeldab neid.	
HELKUR, TURVATOOL JA TURVAVÖÖ	1. Teab helkuri kasutamise vajalikkusest	1. Teab helkuri kasutamise vajalikkust.	1. Põhjendab helkuri kandmise vajadust.	1. Teab turvavöö ja turvatooli vajalikkust sõidukis. 2. Oskab kirjeldada liiklemise ohtusid erinevates ilmastikuoludes. 3. Oskab selgitada, kus ja kuidas helkurit kanda.	1.Teab, miks ja kuidas ja kandma helkurit. 2. Teab, kuidas kinnistada sõidukis turvavööd.	1.Teab, kuhu kinnitada helkurribad.

Valdkond Mina ja keskkond: Tervisekasvatus

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) väärtustab enda ja teiste tervist ning püüab käituda tervislikult ning ohutult
 - eristab igapäevaelus tervisele kasulikku ja kahjulikku
 - teab, kuidas keskkond ja inimeste käitumine võivad mõjutada tervist
 - järgib isikliku hügieeni nõudeid, sh hammaste hoidmist ja hooldamist
 - julgeb keelduda tegevustest, kui neis osalemine kahjustab teda ennast ja teist või on ohtlik

Valdkond *Tervisekasvatus* sisu:

- 1) tervise väärtustamine: tervis (vaimne, emotsionaalne, sotsiaalne, füüsiline), haigus, tervist mõjutavad tegurid; tervisekäitumine (tervislik toitumine, eakohane ja piisav kehaline aktiivsus, puhkus ning uni); meeldivad suhted, hea tuju, teiste arvestamine, riskikäitumine (vägivald, ohtlike olukordade loomine, suitsetamine, sh passiivne, uimastid, ebatervislik toitumine, vähene kehaline aktiivsus jm)
- 2) hügieen: isiklikud hügieenitarbed ja nende kasutamise reeglid, pesemise tähtsus ja regulaarsus, hügieeni olulisus haiguste ärahoidmisel, ümbruse korrastamine ning keskkonna puhtuse eest hoolitsemine
- 3) hammaste tervis: hammaste hooldamise vahendid, terve hammaskonna hoidmine (tervislik toitumine, regulaarne hammaste läbivaatus hambaarsti juures, regulaarne ning õige hammaste harjamine/pesemine)
- 4) tervislik toitumine: toidu vajalikkus lapse arengule ja tervisele, erinevad toiduained ja toiduainete rühmad, toiduainete päritolu, tervisliku toitumise põhimõtted, taldrikureegel, toidupüramiid, lapse arengule ja tervisele esmatähtsad toiduained igapäevases toidus, lauakombed, ohud köögis
- 5) inimkeha: kehaosad; meeleelundid; süda ja kopsud ning nende ülesanne; tüdruk ja poiss
- 6) ohutus ja turvalisus: ohud erinevates olukordades ja keskkondades, turvaline käitumine ohtlikus olukorras, hädaabinumber ja selle kasutamine; oskuslik tegutsemine eksinuna metsas, linnas jm, turvalise käitumise reeglid, lihtsamad esmaabivõtted; keeldumine last ohustavatest tegevustest

Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- kujundatakse toimetulekuoskusi ja tervislikku eluhoiakut läbi erinevate tegevuste järjepidevalt (iganädalaselt)
- kampaaniate ja terviseürituste ajal keskendutakse ühele teemale või probleemile (nt südamenädal, südamepäev, leiva- piimanädal, lastekaitsepäev) ning kinnistatakse iga päev käsitletud teemasid sidudes neid kõigi teiste tegevusvaldkondadega

Valdkond MINA JA KESKKOND: Tervisekasvatus

TEEMA	2-3 AASTASED	4-5 AASTASED	6-7 AASTASED
INIMKEHA TUNDMINE	1. Osutab küsimise korral peale, kätele, jalgadele, silmadele, suule, ninale ja kõrvadele.	1. Oskab nimetada kehaosi ja teab nende vajalikkust.	1. Nimetab erinevaid meelelundeid(kuulmine, nägemine, haistmine, maitsmine). 2. Selgitab, mis on südame ja kopsude kõige olulisem ülesanne, ning teab, millised tegevused aitavad neid hoida tervena. 3. Teab tüdruku ja poisi erinevusi.
TERVISE VÄÄRTUSTAMINE	1. Peseb ja kuivatab täiskasvanu abiga käsi ja nägu.	1. Selgitab, miks tuleb märjad riided kuivama panna. 2. Selgitab, miks peab ennast pesema ja kammima. 3. Nimetab tegevusi, mis on tervisele kasulikud (tervislik toitumine, piisav keheline aktiivsus, piisav uni ja puhkus, mäng, hea tuju, meeldivad suhted).	1. Selgitab, miks igal lapsel on oma hügieenitabed. 2. Kirjeldab, mida tähendab tema jaoks terve olemine. 3. Kirjeldab, kuidas hoida enda ja teiste tervist (näited tervisliku käitumise ja riskikäitumise vältimise kohta). 4. Teab, mis on haigus. 5. Teab ja selgitab, milline tegevus või käitumine kahjustab tervist (nt suitsetamine, sh passiivne, alkoholi tarvitamine, vägivald).
HAMMASTE TERVIS	1. Teab hammaste hooldamise vahendeid. 2. Harjab hambaid täiskasvanu abiga.	1. Teab hammaste hooldamise vahendeid. 2. Peseb hambaid täiskasvanu juhendamisel. 3. Nimetab hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi (hammaste pesemine, tervislik toitumine, hambaarsti juures käimine).	1. Põhjendab, miks piimahambad ära tulevad(sest nende asemele kasvavad jäävhambad). 2. Selgitab, miks tekib hambakaaries (hambaaugud). 3. Järgib hammaste hooldamise ja hoidmise põhimõtteid igapäevaelus.
TERVISLIK TOITUMINE	1. Nimetab toiduaineid.	1. Nimetab toiduaineid, mida tuleks süüa iga päev.	1. Selgitab taldrikureeglireegli põhimõtet (pool taldrikust on täidetud

			<p>köögiviljaga, veerand teraviljaga, veerand liha või kalaga).</p> <p>2. Selgitab, kust pärinevad igapäevased toiduained(kohupiima saame piimast, leiba teraviljast jm).</p> <p>1. Oskab nimetada, milliseid toiduaineid on vaja iga päev süüa rohkem ja milliseid vähem, et olla terve.</p>
OHUTUS JA TURVALISUS	1. Nimetab esemeid, mis võivad olla ohtlikud (nuga, käärid).	<p>1. Nimetab kohti ja esemeid, mis võivad olla ohtlikud (nt trepid, rõdu, aknad, kuum toit/vedelik, lahtine tuli, ravimid, terariistad, kemikaalid, elekter, veekogud, ehitised).</p> <p>2. Selgitab, et reeglid on vajalikud ohutuse tagamiseks.</p> <p>3. Nimetab tegevusi, mis võivad olla ohtlikud (jääle minek, mängimine tänaval, ehituspaikades, ujumine täiskasvanu järelvalveta, rattasõit kiivrita).</p> <p>4. Selgitab, et õnnetuse korral tuleb pöörduda täiskasvanu poole.</p> <p>5. Selgitab, miks võõrastega ei tohi kaasa minna.</p>	<p>1. Kirjeldab jalakäija ja jalgratturi ohutu liiklemise põhimõtteid.</p> <p>2. Järgib liiklusreegleid tuttavas keskkonnas.</p> <p>3. Oskab nimetada ohtlikke kohti kodukohas(tiik, söidutee, mets jm), ning teab , kuidas seal käituda.</p> <p>4. Kasutab terariistu ohutult.</p> <p>5. Teab, millised on turvalise käitumise reeglid erinevates situatsioonides ja keskkondades.</p> <p>6. Nimetab hädaabinumbri 112 ja oskab seda kasutada.</p> <p>7. Teab ja kirjeldab, kuidas tegutseda ohuolukordades (vette kukkumine, läbi jää vajumine, tulekahju, põletus, teadvuseta või raskelt vigastada saanud kaaslane).</p> <p>8. Selgitab, kuidas käituda eksinuna linnas/maal või metsas.</p>
HOOLIVUS, TURVALISUS, TÄHELEPANELIKKUS	1. Osutab küsimisel teravale esemele, mis võib haiget teha.	<p>1. Märkab kaaslast ja oskab teisi arvestada.</p> <p>2. Oskab väljendada oma emotsioone teisi arvestavalt (rõõm, mure).</p>	<p>1. Oskab käituda tähelepanelikult oma kaaslastega, vanematega.</p> <p>2. Märkab ja mõistab enda ja teiste (ka pildil, fotol) emotsioone(hirm, viha, üllatus, rõõm).</p>

SÕPRUS JA ABIVALMIDUS	<ol style="list-style-type: none"> 1. Küsimise korral nimetab oma sõprade nimesid. 2. Lohutab täiskasvanu eeskujul haiget saanud mängukaaslast. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nimetab küsimise korral sõbra positiivseid omadusi. 2. Oskab sõpra lohutada ja abistada. 3. Oskab andeks anda ja leppida. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Põhjendab, miks on hea omada sõpra/sõpru. 2. Oskab luua ja hoida sõprussuhet; teab sõpruse tähendust, oskab kirjeldada sõbraks olemist ning sõber olla. 3. Kirjeldab tundeid, mis tekivad tülitsedes ja leppides.
-----------------------	---	--	--

8.2.2. Valdkond Keel ja kõne

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tuleb toime igapäevases suhtlemises;
- 2) kasutab kõnes õiget hääldust, sobivaid grammatilisi vorme ja mitmekesist lauseehitust;
- 3) tunneb huvi lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu, on omandanud lugemise ja kirjutamise esmased oskused.

Valdkond *Keel ja kõne* sisu:

- 1) keelekasutus: hääldamine, sõnavara, grammatika;
- 2) suhtlemine, jutustamine ja kuulamine;
- 3) lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus.

Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) lähtutakse põhimõttest, et kõnearendus on lapse kõne ja suhtlemise sihipärane arendamine, kus last õpetatakse eelkõige keelevahendeid (uusi sõnu, sõnavorme ja lausemalle) kasutama suhtlemisel, teadmiste omandamisel, oma tegevuse kavandamisel;
- 2) peetakse oluliseks, et lapse kõne arengut toetatakse kõikides tegevustes (mängimine, käelised tegevused, liikumis- ja muusikategevused ning igapäevatoimingud); lapsele luuakse kõnekeskkond, kus ta kuuleb teiste kõnet ning tal on vaja ja ta saab ise kõnelda; laps õpib rääkima reaalses suhtlussituatsioonides, tegutsedes koos täiskasvanuga;
- 3) suunatakse lapsi ettelugemise, dramatiseerimise, ümberjutustamise, joonistamise, oma raamatute koostamise jm tegevuste kaudu kirjandust mõistma ja hindama; ettelugemiseks valitakse žanriliselt mitmekesiseid raamatuid, et toetada lugemishuvi, lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujunemist;
- 4) õpetatakse lugemise ja kirjutamise esmaseid oskusi (häälikupikkuse eristamine, sõnade häälimine jmt) mänguliselt ja igapäevategevustega seostatult;
- 5) mitmekesistatakse kirjutamise harjutusi, kasutades erinevaid vahendeid, värvusi jmt.

Valdkond KEEL JA KÕNE: lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti

	2 aastane	3 aastane	4 aastane	5 aastane	6 aastane	7 aastane
SUHTLEMINE	<p>1. Suhtleb täiskasvanuga esemetega tegutsemise ajal.</p> <p>2. Eelistab suhtluspartnerina peamiselt tuttavat täiskasvanut.</p> <p>3. Kasutab suheldes mitteverbaalseid vahendeid (osutamist) koos üksikute sõnadega.</p> <p>4. Vastab täiskasvanu küsimustele ja korraldustele tuttavas situatsioonis mingi tegevuse, hääletsuse või 1-2 sõnalise ütlusega.</p>	<p>1. Osaleb dialoogis: esitab küsimusi, väljendab oma soove ja vajadusi, vastab vajaduse korral rohkem kui ühe lausungiga*.</p> <p>2. Kasutab erinevat intonatsiooni ja hääletugevust sõltuvalt suhtluseesmärgist (teatamine, küsimine, palve jm).</p> <p>3. Kommenteerib enda ja/või kaaslase tegevust 1-2 lausungiga</p> <p>4. Mõistab¹ teksti*, mis on seotud tema kogemuse ja tegevusega.</p> <p>5. Loeb peast või kordab järele 1-2 realist luuletust.</p>	<p>1. Algatab ise aktiivselt suhtlust.</p> <p>2. Suhtleb meelsasti ja aktiivselt eakaaslastega koostegevuses.</p> <p>3. Küsib täiskasvanult palju küsimusi teda ümbritsevate asjade kohta.</p> <p>4. Kommenteerib enda ja kaaslase tegevust (räägib, mida tehti) 2-3 lausungiga.</p> <p>5. Räägib 2-3 lausungiga mõnest hiljuti kogetud emotsionaalsest kogemusest.</p> <p>6. Jutustab pildiseeria järgi, öeldes iga pildi kohta ühe lausungi.</p>	<p>1. Algatab ja jätkab täiskasvanuga dialoogi ka väljaspool tegevussituatsiooni, nt vahetab vesteldes muljeid oma kogemuste põhjal, esitab tunnetusliku sisuga küsimusi (nt <i>Miks ta nii tegi? Kuidas teha?</i>).</p> <p>2. Kasutab rollimängus erinevat informatsiooni ja hääletugevust.</p> <p>3. Kasutab õigesti mõningaid viisakusväljendeid</p> <p>4. Kirjeldab täiskasvanu abiga olupilti* ja annab edasi pildiseerial kujutatud sündmust.</p> <p>5. Annab kuulnud teksti sisu edasi täiskasvanute</p>	<p>1. Räägib iseendast ja esitab küsimusi täiskasvanu kohta (nt Kus ja kellega ta elab? Kas tal on lapsi?).</p> <p>2. Kasutab ja mõistab suhtlemisel nalja, narritamist.</p> <p>3. Püsib teemas, vajaduse korral läheb kaasa teiste algatatud teemamuutustega.</p> <p>4. Annab edasi kuulnud teksti (nt muinasjutu) sündmuste järgnevust, põhjusi ning tegelaste käitumist täiskasvanu suunavate küsimuste/korralduste abil.</p> <p>5. Jutustab pildi või kogemuse põhjal seotud lausungitega.</p> <p>6. Jutustades seob lausungeid peamiselt sõnadega ja siis, siis, ja.</p>	<p>1. Kasutab dialoogis erinevaid suhtlusstrateegiaid (nt veenmine, ähvardamine) sõltuvalt suhtluseesmärgidest</p> <p>2. Valib intonatsiooni ja sõnu olenevalt kaassuhtlejast (laps, täiskasvanu) ja/või suhtlusolukorrast (kodu, vööras koht).</p> <p>3. Mõistab kaudseid ütlusi (nt Ruumis on aken lahti. Otsene ütlus: Pane aken kinni! Kaudne ütlus: Mul on jahe.).</p> <p>4. Jutustab olu- ja tegevuspiltide järgi, kirjeldab tuttavaid esemeid ja nähtusi, andes edasi põhisisu ning olulised detailid.</p> <p>5. Tuletab mõttelüngaga* tekstis iseseisvalt puuduvat info.</p>

				<p>suunavate küsimuste abil, väljendades end peamiselt üksikute, sidumata lausungitega.</p> <p>6. Jutustab nähtust, tehtust ja möödunud sündmustest 3-5 lausungiga (nt mida ta tegi kodus ja pühapäeval).</p> <p>7. Loeb peast kuni 4realisi liisusalme/luuletusi.</p> <p>8. Mõistab teksti, mis pole otseselt seotud tema kogemusega</p>	<p>7. Suunab kõnega kaaslaste tegevust ja annab sellele hinnanguid.</p>	<p>6. Räägib sellest, mida hakkab tegema (plaanib välikõnedes tuttavaid tegevusi).</p> <p>7. Laiendab jutustades täiskasvanu suunamisel teksti (tuletab eelnevat ja järgnevat tegevust, sündmust).</p> <p>8. Jutustamise ajal parandab ja täpsustab oma teksti.</p>
GRAMMATIKA	<p>1. Kasutab tuttavat situatsioonis ja tegevuses grammatiliselt vormistamata 1-2 sõnalisi lauseid (nt Miku õue p.o <i>Mikk tahab õue minna</i>).</p> <p>2. Kasutab üksikuid käände- ja pöördeforme juhuslikult mõne sõna puhul (nt</p>	<p>1. Mõistab² ning kasutab tuttavat tegevuses ja situatsioonis 3-sõnalili lihtlauseid.</p> <p>2. Kasutab kõnes õigesti enamikku käändevorme</p> <p>3. Kasutab kõnes õigesti tegusõna käskivat kõneviisi (nt <i>Joonista! Istu!</i>)</p> <p>4. Kasutab kõnes</p>	<p>1. Kasutab kõnes eri tüüpi lihtlauseid, sh koondlauseid*.</p> <p>2. Kasutab kõnes lihtsamaid suhteid väljendavaid rindlauseid* (<i>sidesõnad ja, aga</i>).</p> <p>3. Kasutab kõnes õigesti tegusõna lihtmineviku vorme (nt <i>sõitis, laulsid</i>).</p>	<p>1. Kasutab kõnes lihtsamaid põimlauseid*.</p> <p>2. Kasutab kõnes nud- ja tud-kesksõnu (nt söödud – söönud).</p> <p>3. Kasutab kõnes omadussõna võrdlusastmeid (suur-suurem-kõige suurem).</p> <p>4. Kasutab tingivat</p>	<p>1. Kasutab kõnes õigesti saava ja rajava käände vorme (saab lauljaks, jookseb kivini).</p> <p>2. Märkab grammatikavigu täiskasvanu kõnes (nt lugeb p.o loeb; mõmmi maga p.o mõmmi magab; lillene p.o lilleline; seen kasvab all kuuse</p>	<p>1. Kasutab kõnes kõiki käändevorme ainsuses ja mitmuses, sh harva esinevad (nt olev kääne: arstina).</p> <p>2. Kasutab kõnes käändevorme harva esinevates funktsioonides (nt kohakäänded ajasuhete väljendamiseks:</p>

	ainsuse omastav, osastav, tegusõna 3. pööre). 3. Kasutab sõnu enamasti ühes, üksikuid sõnu juhuslikult 2-3 vormis. 4. Väljendab kõnes mõnda järgmistest suhetest: eitus (<i>ei taha</i>), kuuluvus (<i>tädi lusikas</i>), asukoht (<i>emme siia</i>), omadus (<i>auto katki</i>), subjekti-objekti suhe (<i>issi anna pall</i>).	õigesti tegusõna kindla kõneviisi olevikuvorme (nt <i>sõidab, laulavad</i>). 5. Kasutab kõnes õigesti tegusõna <i>ma-</i> ja <i>da-</i> tegevusnime (nt <i>hakkame mängima, ei taha mängida</i>).		kõneviisi (mängisin, mängiksin). 5. Ühildab sõnu arvus (karud söövad) ja käändes (ilusale lillele; punase palliga) 6. Kasutab kõnes õigesti enamikku nimisõna käändevorme mitmuses (ilusatel lilledel).	p.o seen kasvab kuuse all) ning osutab neile. 3. Kasutab kõnes enamasti õigesti umbisikulist tegumoodi (loetakse, pesti).	hommikust õhtuni). 3. Kasutab kõnes õigesti osastava ja sisseütleva käände erinevaid lõpuvariante (nt palju linde, konni, autosid). 4. Kasutab kõnes enamasti õigesti laadivahelduslikke sõnu (poeb-pugema; siga-sead). 5. Kasutab õigesti põimlauseid, mis väljendavad põhjust (...), sest (...), tingimust (kui ..., siis), eesmärki (...), et (...).
SÕNAVARA	1. Kasutab oma kogemustega seotuvaid konkreetse tähendusega sõnu (umbes 50) tuttavas situatsioonis. 2. Kasutab nimi- ja tegusõnu (nt näu p.o kiisu, anna, opa p.o võta sülle), ase- ja mäarsõnu (nt	1. Kasutab nimisõnu, mis väljendavad tajuvaid objekte, nähtusi. 2. Kasutab tegusõnu, mis väljendavad tegevusi, millega ta ise on kokku puutunud. 3. Kasutab kõnes värvust, suurust jt	1. Mõistab ³ ja kasutab kõnes nii üld- kui ka liignimetusi (nt kuusk, kask – puud; tuvi, kajakas – linnud). 2. Kasutab kõnes objektide osade/detailide nimetusi (käpad, saba, rool). 3. Kasutab kõnes	1. Kasutab kõnes mõningaid vastandsõnu (nt lühike-pikk, must-puhas). 2. Kasutab kõnes mõningaid iseloomuomadusi ja hinnangut väljendavaid omadussõnu (nt org, kaval, igav). 3. Kasutab kõnes	1. Asutab kõnes õigesti aega väljendavaid mäarsõnu eile, täna, homme. 2. Kasutab kõnes mõningaid samatähenduslikke sõnu (nt jookseb, lippab, sibab). 3. Mõistab samatüveliste sõnade tähenduste erinevusi	1. Selgitab kuuldud kujundlike väljendite (tuul ulub, kevad koputab aknale) tähendust oma sõnadega ja/või toob enda kogemusega seotud näiteid. 2. Kasutab kõnes mõningaid abstraktse (s.o mittekogetava vastega)

	<p>sia, seal, nii).</p> <p>3. Mõistab sõnu (rohkem kui 50) ühes kindlas tähenduses tuttavas olukorras.</p>	<p>hästi tajutavaid tunnuseid tähistavaid omadussõnu.</p> <p>4. Kasutab kõnes mõningaid üldnimetusi (nt lapsed, riided).</p> <p>5. Kasutab tagasõnu (all, peal, sees, ees, taga) ruumisuhete tähistamiseks.</p>	<p>mõningaid liitsõnu (tuttumüts, kelgumägi) ja tuletisi* (täpiline, laulja).</p>	<p>aega väljendavaid nimisõnu (hommik, päev, õhtu, öö).</p> <p>4. Moodustab vajaduse korral sõnu uudsete või võõraste objektide, nähtuste või tegevuste tähistamiseks (nt tikkudest maja – tikumaja; nuga õuna koorimiseks – õunanuga).</p>	<p>(joonistaja, joonistus, jooneline).</p> <p>4. Kasutab õigesti sihilisi ja sihituid tegusõnu (nt veereb-veeretab; söidab – söidutab).</p> <p>5. Nimetab ühe õpitud kategooria* piires vähemalt 2 sõna (nt lilled: tulp, roos).</p>	<p>tähendusega sõnu (nt tundeid, vaimset tegevust tähistavaid sõnu mõtlen, arvan, julge, lahke).</p> <p>3. Kasutab kõnes inimesi ja inimese tegevust iseloomustavaid sõnu.</p> <p>4. Liidab ja tuletab analoogia alusel tuttavas kontekstis keelenormi järgides sõnu.</p> <p>5. Kasutab õigesti aja- ja ruumisuhete väljendavaid sõnu (nt vahel, kohal, otsas, varem, hiljem, enne, pärast).</p> <p>6. Mõistab abstraktseid üldnimetusi õpitud valdkondades (nt sõidukid, elusolendid, tähtpäevad, kehaosad)</p>
HÄÄLDAMINE	<p>1. Hääldeb õigesti mõnda üksikut lõhikest sõna.</p> <p>2. Hääldeb sõnades</p>	<p>1. Kasutab oma kõnes tuttavaid 1-2silbilisi sõnu õiges vältes ja</p>	<p>1. Kasutab oma kõnes tuttavaid 2-3silbilisi sõnu õiges vältes ja</p>	<p>1. Hääldeb õigesti kõiki emakeele häälikuid.</p> <p>2. Hääldeb õigesti</p>	<p>1. Kordab järele ja hääldeb ise õigesti kõiki emakeele häälikuid ja tuttava</p>	<p>1. Kordab õigesti järele tähenduselt võõraid sõnu.</p> <p>2. Hääldeb õigesti</p>

	õigesti häälduslikult lihtsamaid häälikuid, nt a, e, i, o, u, p, m, t, l.	silbistruktuuris. 2. Hääldab õigesti enamikku häälikuid (erandid võivad olla r, s, k, õ, ü).	silbistruktuuris. 2. Hääldab sõnades õigesti lihtsamatest häälikutest koosnevaid konsonantühendeid (nt –nt, -lt, -mp jne).	3-4 silbilisi tuttava tähendusega sõnu. 3. Hääldab õigesti kõiki häälikuühendeid 1-2 silbilistes tuttava tähendusega sõnades. 4. Hääldab õigesti sageli kasutatavaid võõrsõnu (nt taburet, banaan, diivan).	tähendusega sõnu.	võõrhäälikuid (f, š) tuttavates sõnades (nt Fanta, šokolaad).
KIRJALIK KÕNE	1. Vaatab koos täiskasvanuga pildiraamatuid, täiendab täiskasvanu juttu osutamisega pildile või üksiku sõna mõtlemisega pildi kohta.	1. Vaatab üksi ja koos täiskasvanuga pildiraamatuid: keerab lehte, osutab pildile ning kommenteerib pilte. 2. Kuulab sisult ja keelelt jõukohaseid etteloetud tekste. 3. Eristab kuulmise järgi tuttavaid häälikuliselt sarnaseid sõnu üksteisest (nt tass – kass, pall – sall, tuba – tuppa), osutades pildile või objektile.	1. Tunneb täiskasvanu häälimise* või rõhutatud hääldamise* järgi kuulmise teel ära hääliku häälikute reas. 2. Tunneb ära ja nimetab üksikuid tähti. 3. Matkib lugemist ja kirjutamist, kritseldades kriidi või pliiatsiga.	1. Tunneb kuulates iseseisvalt ära hääliku häälikute reas ja sõnades (v.a häälikuühendites). 2. Kuulab ettelugemist, olles seejuures aktiivne (osutab piltidele, küsib, parandab ettelugejat tuttava teksti puhul). 3. Kirjutab õigesti üksikuid sõnu trükitähtedega (nt oma nime).	1. Häälib täiskasvanu abiga (järele korrates, abivahendeid* kasutades) 1-2 silbilisi sulghäälikuta ja häälikuühendita sõnu. 2. Määrab hääliku asukoha (alguses, lõpus, keskel) häälikuühendita sõnas. 3. Kordab täiskasvanu eeskujul eri vältes kahest sõnast koosnevaid ridu (nt koli – kolli (III v); koli – kolli (II v); koli – kooli (III v); koli – kooli (II v).	1. Nimetab ja kirjutab enamikku tähti. 2. Veerib 1-2 silbilisi sõnu kokku, pikemaid sõnu loeb aimamisi (järgneva kontrollita)* ja eksib sageli. 3. Häälib õigesti 1-2 silbilisi ka sulghäälikuid sisaldavaid häälikuühenditeta sõnu. 4. Kirjutades märgib õigesti 1-2silbiliste häälikuühenditeta sõnade häälikstruktuuri' (nt

					<p>4. Loeb üksikuid sõnu kindlas situatsioonis (nt poe- ja tänavanimed, sildid).</p>	<p>lähem koli). 5. Eristab häälikuühendita sõnas kuulmise järgi teistest pikemat häälikut. 6. Jagab kuulnud lause sõnadeks, kasutades sõnade arvu märkimiseks abivahendeid. 7. Muudab täiskasvanu eeskujul sõna vältestruktuuri (nt koll- kool; linna (III v) – lina; tibu – tippu). 8. Tunneb ära luuletuse ja muinasjutu kui kirjandusžanri.</p>
--	--	--	--	--	--	--

Selgitused

¹ Mõistab, st laps vastab küsimustele, osutab sobivale pildile, valib sobiva(d) pildi(d).

² Mõistab, st laps osutab sobivale objektile/pildile või tegutseb õigesti kuulnud korralduse järgi.

³ Mõistab, st laps osutab või rühmitab kuulnud sõnale vastavaid objekte ning pilte, selgitab sõna või väljendi tähendust oma sõnadega või toob enda kogemusega seotud näiteid.

* Suhtlemine haarab keelekasutust suhtluskorras, sh tekstilooime (jutustamine) ja teksti mõistmise (kuulamise) oskusi.

* Tekst – tekstiks võib pidada igat ütlust, arenenud kõne puhul kindla alguse ja lõpuga sõnumit. Tekst võib olla suuline (nt täiskasvanu kommentaarid, jutustus) või kirjalik (loetav või kirjutatav tekst).

* Mõttelünk (tekstis) – info, mis on tekstis otseselt välja ütlemata, mille laps tuletab ise oma teadmiste ja kogemuste põhjal.

* Olupilt – pilt, mis kajastab sündmuse või olukorra üht hetke.

* Lause ja lausung – lause on kirjakeele, lausung suulise kõne üksus. Lausungiks võib suulises kõnes olla nii sõna, fraas, lihtlause kui ka liitlause.

Arengutulemuste kirjeldamisel on grammatika teema puhul kasutatud terminit lause. Kuna koolieelses eas loovad lapsed ise peamiselt suulisi tekste, siis on suhtlemise teema puhul kasutatud terminit lausung.

* Koondlause – lihtlause, mis sisaldab korduvaid lauseliikmeid, nt Ema otsis poest saia, leiba ja võid.

* Rindlause – liitlause, mille osalause vahel on rinnastav seos, st nad on süntaktiliselt suhteliselt võrdväärsed. Osalused on ühendatud sidesõnadega või asetsevad lihtsalt kõrvuti, nt Me lähme emmega poodi ja õde tuleb ka. Siimul on sinine auto, aga minul on punane. Magama ära ja siis tulebki sünnipäev.

* Põimlause on liitlause, mis koosneb põhi- ja sellele alistuvast kõrvallausest. Põimlausega väljendatakse erinevaid tähenduslikke suhteid. Tabelis on mainitud järgmisi tüüpe: põhjuslause, nt Torn läks katki, sest koer astus sellele peale; eesmärklause, nt Me peame kiiresti jooksma, et bussi peale jõuda; tingimuslause, nt Kui Ott oleks terve, siis ta võiks jäätist süüa.

* Tuletis – sõna, mis koosneb tüvest ja liitest (nt kurb + -lik = kurblik; tantsima + -mine = tantsimine).

* Kategooria – tähenduslikult seotud sõnade rühm, nt kategooriasse linnud kuuluvad vares, tuvi, pääsuke, tihane jne.

* Kirjalik kõne – haarab nii lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujundamist kui ka lastekirjanduse tutvustamist.

* Häälimine – üsna sujuv häälikhaaval hääldamine.

* Rõhutatud hääldamine – täiskasvanu venitab otsitavat häälikut kõnes.

* Abivahendid häälimisel või lauseanalüüsil – lause sõnalise ja sõna häälikkoostise materialiseerimisel kasutatakse näiteks nuppe, klotse, nõõpe.

* Aimamisi ehk järgneva kontrollita lugemine – algaja lugeja ütleb sõna välja seda täpselt ja lõpuni lugemata.

* Häälikstruktuuri märkimine kirjutamisel – laps paneb kirja sõnas kõik häälikud õiges järjekorras ühekordsete tähtedega.

8.2.3. Valdkond Matemaatika

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) rühmitab esemeid ühe-kahe tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki;
- 2) järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuste põhjal;
- 3) tunneb lihtsamaid ajamõisteid ja kirjeldab ning järjestab oma igapäevategevusi;
- 4) mõtestab loendamistegevust ja seoseid arvude reas;
- 5) mõistab mõõtmistegevust ja olulisemaid mõõtühikuid;
- 6) tunneb ja kirjeldab geomeetrilisi kujundeid;
- 7) näeb matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes.

Valdkond *Matemaatika* sisu:

- 1) hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine;
- 2) suurused ja mõõtmine;
- 3) geomeetrilised kujundid.

Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) suunatakse last nähtuste ja esemete maailma korrastama, kujundama, selles orienteeruma, mille tulemusel laps avastab esemetevahelisi seoseid, leiab esemete erinevusi ja sarnasusi, oskab esemeid järjestada, rühmitada ja loendada;
- 2) harjutatakse last määrama enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteeruma ajas ja kasutama vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks;
- 3) seostatakse mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud matemaatikaga, suunates sealjuures last kasutama erinevaid aistinguid: kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimisaistingut;
- 4) suunatakse last ümbritsevat keskkonda matemaatiliselt kirjeldama (arvud, mõõtühikud, kujundite nimetused jm);
- 5) toetatakse üldistuseni jõudmist ja mõistete kujundamist – erinevates objektides sarnaste ning erinevate tunnuste ja omaduste vaatlemise, võrdlemise, kirjeldamise ja sõnastamise kaudu.

Teadmiste andmine matemaatikas toimub mängulises vormis ja integreerituna teiste tegevustega. Matemaatikateadmised ja vilumused omandab laps, kui tal on võimalus ümbrusega vahetult suhelda ning lasta oma teadmistel kinnistuda saadud kogemuste abil.

Valdkond MATEMAATIKA: lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti

ÜLDTEEMA	2-3 AASTASED	3-4 AASTASED	4-5 AASTASED	5-6 AASTASED	6-7 AASTASED
HULGAD, LOENDAMINE, ARVUD JA ARVUTAMINE	<ol style="list-style-type: none"> Rühmitab esemeid ühe sarnase tunnuse (värvus, kuju, suurus vms) järgi hulgaks. Leiab erinevate esemete hulgast palju ja üks. Loendab asju kolme piires ning vastab küsimusele mitu on? 	<ol style="list-style-type: none"> Otsustab, kas nimetatud ese kuulub (ei kuulu) moodustatud hulka. Paaride moodustamisega (üksühesesse vastavusse seadmisega) saab teada, et esemeid on võrreldavates hulkades sama palju, ühepalju ehk võrdselt. Loendab 5 piires ja tunneb arvude rida 5ni. 	<ol style="list-style-type: none"> Rühmitab esemeid, olendeid kahe erineva tunnuse alusel (rühma lapsed on poisid ja tüdrukud). Võrdleb esemete hulka paardesse seades ning osutab, mida on rohkem kui, vähem kui. Tutvub arvudega 10ni. 	<ol style="list-style-type: none"> Loendab 12 piires, teab arvude rida 12ni. Oskab nimetada antud arvule eelnevat/järgnevat arvu, Tunneb numbrimärke. Võrdleb arve (on suurem kui, on väiksem kui). Paneb kokku kahe hulga esemeid ja liidab. Võtab ühest hulgast esemeid ära ja lahutab. 	<ol style="list-style-type: none"> Mõtestab arvude rida 12ni. Liidab ja lahutab 5 piires ning tunneb ja kasutab vastavaid sümboleid (+, -, =). Oskab koostada matemaatilisi jutukesi kahe etteantud hulga järgi.
SUURUSED JA MÕÕTMINE	<ol style="list-style-type: none"> Näeb ja leiab esemetes erinevusi (suur – väike). 	<ol style="list-style-type: none"> Võrdleb (järjestab) kahte eset suuruse (suurem-väiksem), pikkuse (pikem-lühem), laiuse (laiem-kitsam) järgi ja kasutab mõisteid. 	<ol style="list-style-type: none"> Järjestab esemeid kõrguse järgi (kõrgem – madalam). Järjestab 3 eset suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi. 	<ol style="list-style-type: none"> Järjestab kuni 5 eset suurstunnuse järgi. Leiab vaadeldavast objektist silma järgi suurema – väiksema – sama suure ning kontrollib objekte kõrvutades. Hindab kaugust silma järgi. Mõõdab pikkust, laiust ja kõrgust kokkulepitud mõõtevahendiga. Järjestab raskuse ja 	<ol style="list-style-type: none"> Teab igapäevaelus kasutatavaid pikkusmõõte cm, m ja km; massimõõtu kg ning mahumõõtu liiter; rahaühikuid kroon ja sent ning kasutab neid mängutegevuses. Mõõdab pikkust, raskust ja vedelikku kokkulepitud mõõtevahendiga.

				paksuse järgi.	
GEOMEETRILISED KUJUNDID	1. Leiab samasuguse kujundi peale-, kõrvuti- või sisseasetamise teel. 2. Kompimise-veeretamisega eristab ümmargusi ja kandilisi esemeid, sh ruutu ja ringi.	1. Eristab kolmnurka ja nelinurka ning leiab kujunditega sarnaseid esemeid rühmatoast, õuest ja tänavalt.	1. Näeb ja oskab kirjeldada ruudu ning ristküliku sarnasusi ja erinevusi ning leida sarnaseid kujundeid ümbritsevast.	1. Koostab mustreid, laob pilte kujunditest. 2. Rühmitab kujundeid vormi, suuruse, värvuse vm järgi.	1. Eristab ruumilisi kujundeid (kuup, kera, risttahukas, püramiid) tasapinnalistest kujunditest (ruut, ring, ristkülik ja kolmnurk).
ORIENTEERUMINE AJAS	1. Vestleb ööle ja päevale iseloomulikust ning matkib tegevusi mängus	1. Leiab aastaegadele iseloomulikke tunnuseid (pildidel, vestlustes vm). 2. Eristab hommikut ja õhtut (kirjeldab tegevusi).	1. Teab ööpäeva osi: hommik – päev – õhtu – öö; kirjeldab tegevusi ja sündmusi eile – täna – homme.	1. Kirjeldab tegevusi erinevatel nädalapäevadel ja teab nädalapäevade järjestikuseid nimetusi. 2. Eristab mõisteid kiiresti – aeglaselt, varsti, hiljem, kohe.	1. Teab kuude nimetusi ning enda sünnikuud ja –päeva. 2. Määrab kellaega täistundides ning koostab päevakava. 3. Kasutab kõnes õigesti sõnu enne, praegu, hiljem – varem, noorem – vanem.
ORIENTEERUMINE RUUMIS	1. Orienteerub oma kehal ja näitab, mis asub ülal-all, kõrval, ees-taga.	1. Määrab teiste laste ja esemete asukoha enda suhtes: ülal – all; ees – taga (minu ees, minu taga jne).	1. Määrab enda asukoha teiste laste ja asjade suhtes (seisan Alo taga, olen tahvli ees). 2. Määrab vasakut ja paremat poolt.	1. Määrab eseme asukoha teise eseme suhtes: all – peal, kohal, keskel, äärel, vasakul – paremal. 2. Orienteerub ruumis (õues) juhendite järgi.	1. Orienteerub tasapinnal (paberil).

8.2.4. Valdkond Kunst

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest;
- 2) kujutab isikupäraselt ümbritsevaid esemeid, sündmusi ja oma kujutlusmaailma;
- 3) vaatab, kirjeldab ja kujundab ümbritsevat ja tarbeesemeid;
- 4) kasutab õpitud voolimis-, joonistamis- ning maalimisvahendeid ja -võtteid;
- 5) kasutab materjale ja tööriistu ohutult ning sihipäraselt;
- 6) vaatab kunstiteoseid ja kirjeldab nähtut.

Valdkond *Kunst* sisu:

- 1) kujutamine ja väljendamine: mõtete, tunnete edasiandmine nähtaval kujul;
- 2) kujundamine: objektile esteetilise lisaväärtuse andmine;
- 3) tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine;
- 4) kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest, kunstist.

Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) antakse lapsele võimalus saada elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning tal on võimalus väljendada oma maailmanägemist;
- 2) suunatakse last vaatlema ning voolides, joonistades, maalides ja meisterdades kasutab laps vaatlustel tehtud tähelepanekuid;
- 3) kasutatakse teemasse sisseelamiseks mängu, muusikat, lihtsat lavastust, jutu lugemist jne;
- 4) arvestatakse, et lapse jaoks on oluline loomiseks ja lahenduste leidmiseks teha katsetusi ning avastusi, otsida ja saada vastuseid tekkinud küsimustele, omandatud oskusi rakendada ja loovalt kombineerida;
- 5) julgustatakse last kasutama ja katsetama tema enda pakutud lahendusi töö mitmekesistamiseks ning ergutatakse lapse kujutlus- ja algatusvõimet, jälgides, et säiliks lapse isikupärane eneseväljendus;
- 6) viiakse kunstitegevusi läbi ka õues, samuti kasutatakse kunstitegevust teiste valdkondade õppe- ja kasvatustegevuste osana, joonistatakse nii paberile, kivile, puidule, liivale või kombineeritakse erinevaid materjale;
- 7) suunatakse last tehtut analüüsima, selgitama, miks ta kujutas esemeid, nähtusi just sellisel viisil, milliseid materjale ja tehnikaid kasutas ning kuidas tööga rahule jäi. Kaaslaste töödesse tolerantse suhtumise kujundamisele aitab kaasa, kui analüüsitakse nii laste töid kui ka kunstiteoseid ning põhjendatakse oma hinnangut.

Valdkond KUNST: lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti

SISUPLOKID	2 aastane	3 aastane	4 aastane	5 aastane	6 aastane	7 aastane
KUJUTAMINE JA VÄLJENDAMINE	<p>1. Julgeb osaleda kunstitegevuses.</p> <p>2. Püüab jäljendada ettenäidatud liigutusi individuaalselt tegutsemise juures või väikeses lastegrupis.</p> <p>3. Väljendab positiivset emotsiooni töö valmimise järgselt.</p> <p>4. Julgustamisel tegutseb erinevate kunstimaterjalide ja vahenditega.</p> <p>5. Annab erineva pikkuse ja suunaga joontele nimetusi – koer, kass, pikem kriips – suur koer jne.</p>	<p>1. Tunneb rõõmu kunstitegevuses osalemisest.</p> <p>2. Leiab kritselduste hulgast nime(tuse) andmist või loo jutustamist väärivaid kujundeid.</p> <p>3. Leiab ümbritsevas juhendamise toel sinise, kollase, punase ja roheline värvi.</p>	<p>1. Nimetab tumedamaid ja heledamaid värvitoone.</p> <p>2. Kujutab tuttavaid objekte, nähtusi oma sümbolite abil, mis olemuselt täienevad ja muutuvad keerukamateks</p> <p>3. Valib tööks meeldivad toonid ja värvid ning põhjendab oma valikut elementaarsel moel.</p> <p>4. Kirjeldab ja kasutab esemetele ja nähtustele iseloomulikke värvusi.</p>	<p>1. Kujutab naturist inspireeritud asju, objekte jne isikupäraste sümbolitega, mis olemuselt täienevad ja muutuvad keerukamaks.</p> <p>2. Jutustab oma piltides nii tuttavatest asjadest ja kogetud sündmustest kui ka oma fantaasiatest.</p> <p>3. Kasutab emotsioonide, nähtuste, esemete jne kujutamiseks värvitoone oma seostest ja tunnetest lähtuvalt.</p> <p>4. Valib mõtte teostamiseks sobivaimana tunduvad vahendid.</p> <p>5. Võrdleb heledamaid ja tumedamaid värvitoone ning tunneb sinist, kollast, punast, rohelist,</p>	<p>1. Valib sobiva taustatooni meeleolust, aastaegadest jm lähtuvalt.</p> <p>2. Tausta värvimisel annab edasi pildi meeleolu, iseloomu, kasutades juhendamisel ja meeldetuletamisel seni omandatud tehnilisi võtteid.</p> <p>3. Paigutab esemed jm kujutataval töö suurusuhetest lähtuvalt.</p> <p>4. Esemete kaunistamisel ja nende iseloomu edasiandmisel kasutab õpitud oskusi(nt triibud, jooned, täpid, pintslivajutused).</p> <p>5. Pärast tööjuhiste kordamist segab ja hele-tumestab värve.</p> <p>6. Kujutab juhendamisel inimesi</p>	<p>1. Kasutab loovalt geomeetrilisi kujundeid ja nende kombinatsioone keerukamate objektide ülesehitamiseks</p> <p>2. Püsib töös valitud teemas seda isikupäraselt tõlgendades</p> <p>3. Jutustab temaatilistes töödes tegelaste tegevusest, omavahelistest suhetest ning tegevusajast ja –kohast.</p> <p>4. Rõhutab kõige tähtsat oma töös värvi, suuruse või asukoha valikuga.</p> <p>5. Tunneb ümbritsevas esinevaid värve ja nimetab erinevaid värvitoone (hallikas, taevasinine jne).</p>

				valget, musta, pruuni ja roosat.	liikumises, muutes jäsemete asendit.	
KUJUNDAMINE	<p>1. Jäljendab loodushääli, liikumisi ning matkib neid ka iseseisvalt.</p> <p>2. Suunamisel tunneb ära erinevate omadustega, värvusega, suurusega esemeid.</p> <p>3. Vaatleb ja tunneb ära tuttavaid asju, esemeid, nähtusi, osutades neile.</p> <p>4. Kritiseldab maapinnale, liivale, lumele ka väljaspool kunstitegevust.</p> <p>5. Joonistab vaid selleks ettenähtud kohta.</p> <p>6. Matkib täiskasvanu liigutusi tegutsemisel erinevate kunstvahenditega.</p>	<p>1. Kaunistab (täppidega, joontega) ruumilisi ja tasapinnalisi esemeid (nt lillepotti, paberit, taskurätti, papptaldrikut, palli, sokki, plastiliinist plaati, kivi jne).</p>	<p>1. Kaunistab tasapinnalisi esemeid valmis kujunditega neid sinna spontaanselt paigutades</p> <p>2. Laob 3–4 tuttavast geomeetrisest kujundirest esemeid, loomi jne.</p> <p>3. Suunamisel ja tähelepanu juhtimisel lisab valmivale esemele iseloomulikke detaile.</p>	<p>1. Koostab elementidest lihtsa kordumisskeemiga mustririba eseme äärisel kaunistamiseks (tass, taskurätt jne)</p> <p>2. Kujundab õpetajaga koos tähtpäevakaardi sünnimuse meeoluga sobivate motiividega.</p> <p>3. Valib kaunistusmotiivi ja kannab juhendamisel šabloonil või templil selle omavalitud kohale esemel (kruusil, taldrikul, pluusil jne).</p>	<p>1. Juhendamisel kasutab looduslikke materjale koos tehnikuga (nt voolimismaterjalid, nõör, paber jne).</p> <p>2. Kujundab lihtsa mustri väikestest detailidest (lood materjal, voolitud väikevormid, kriipsud, täpid jne).</p> <p>3. Kasutab esemete kujundamisel lihtsaid trükke, jäljendite vajutamist, ruumiliste esemete puhul väikevormide liitmist, väljapigistamist, muljumist jne.</p> <p>4. Märkab mustri rütmi ja suudab jätkata mustri moodustamist.</p> <p>5. Kirjeldab ja kasutab lihtsamaid eesti rahvusmotiive – triibud, lilleornament.</p>	<p>1. Märkab mustri rütmi ja suudab seda jätkata.</p> <p>2. Kujundab kaunistusmotiivi või mustri, arvestades kaunistatavat eset.</p> <p>3. Selgitab omavalmistatud (voolitud, volditud, meisterdatud) esemete otstarvet ja nimetab koha, kuhu see sobib.</p> <p>4. Aitab kujundada tähtpäevaga seotud peolauda ja ruumi.</p>

VOOLIMINE	<p>1. Juhendamisel muljub voolimismaterjali, mängides muudab vabalt savitüki kuju.</p> <p>2. Juhendamisel tükeldab savi, plastiliini.</p> <p>3. Tegevust jälgendades vajutab voolimismassi auke.</p>	<p>1. Õpetajat jälgendades muljub ja näpistab, rullib ja veeretab voolimismaterjale.</p> <p>2. Teeb sõrme või pulgaga pehmesse voolimismaterjali jäljendeid.</p>	<p>1. Annab voolitud ümarvormidele erinevaid nimetusi.</p> <p>2. Rullib savitükki ja muudab rullimise tulemusel tekkinud pikliku vormi kuju, andes edasi asjade, esemete iseloomulikke tunnuseid.</p> <p>3. Vajutab ümarvormi pihkude ja/või sõrmede vahel õhemaks, pigistab ja venitab savi sellele teise kuju andmise eesmärgil.</p> <p>4. Moodustab väikestest voolitud vormidest terviku neid üksteise peale, sisse jne ladudes.</p> <p>5. Juhendamisel kasutab voolimispulka savi vms voolimismaterjali tükeldamiseks.</p>	<p>1. Õõnestab ümarvorme süvendit pöidlaga vajutades.</p> <p>2. Muudab voolimismaterjalide kuju neid pigistades ja venitades.</p> <p>3. Nii ümar- kui ka piklikke vorme töödeldes loob soovitud esemeid.</p> <p>4. Ühendab voolitud detaile omavahel.</p>	<p>1. Nimetab erinevaid voolimismaterjale ja nende omadusi.</p> <p>2. Kasutab voolimispulka vormide õõnestamisel, iseseisvalt mustri tegemisel.</p> <p>3. Voolib juhendamisel ka ühest savitükist, venitades ning pigistades sellest välja terviku erinevaid osi.</p> <p>4. Ümarvorme ning ümar- ja piklikke vorme ühendades voolib iseseisvalt erinevaid esemeid.</p> <p>5. Juhendamisel silub peale väiksemate detailide lisamist ühendkohad.</p> <p>6. Niisutab vajadusel voolitava eseme pinda ühenduskohtade silumiseks.</p> <p>7. Oskab voolida erineva suurusega ümarvorme ning</p>	<p>1. Kasutab iseseisvalt tuttavaid voolimismaterjale, arvestades nende eripära.</p> <p>2. Valmistab õpetajaga koos uusi voolimissegusid.</p> <p>3. Niisutab voolingute ühenduskohti esemete tugevdamiseks.</p>
-----------	--	--	---	---	--	---

					neid õõnesvormideks muuta.	
JOONISTAMINE	<p>1. Kritiseldab varasemast liikuvama ja vabama käega.</p> <p>2. Juhendamisel tõmbab jämedate joonistusvahenditega erinevaid jooni.</p> <p>3. Hoiab meeldetuletamisel paberit kinni ja joonistab vaid selleks ettenähtud kohta (nt paber, asfalt).</p>	<p>1. Tekitab iseseisvalt jämedate joonistusmaterjalidega (rasvakriitide, pehmete pliiatsitega jne) erinevaid jälgi (täppe ning vertikaalseid, horisontaalseid, sirgeid, lainelisi, katkendlikke ja spiraalseid jooni), püsides paberi piirides.</p>	<p>1. Tõmbab iseseisvalt horisontaalseid ja vertikaalseid triipe sooviga jäljendada konkreetseid esemeid</p> <p>2. Tõmbab juhendamisel erineva kuju ja suunaga, sealhulgas ka kaarjaid jooni.</p> <p>3. Kasutab erinevaid joonistusvahendeid liigse surveta.</p> <p>4. Suudab kujutada naturile sarnaseid, lähedasi esemeid, asju, inimest (nn peajalgseid).</p>	<p>1. Jooni ja kujundeid ühendades joonistab sümbolitega, mis täienevad ja muutuvad keerukamaks.</p> <p>2. Joonistab ning värvib pindu värvi- ja viltpliiatsitega, kriitide ja söega, muutes joonte tähendust.</p> <p>3. Kasutab joonistusvahendeid liigse surveta.</p>	<p>1. Joonistamisel jätab vahendiga jäljendi joonistusvahendit ja paberit rikkumata.</p> <p>2. Meeldetuletamisel kasutab pinna katmiseks kallutatud pliiatsit(pliiatsi külgi).</p> <p>3. Väljendab sirgete, sakiliste, kaarjate jne joontega emotsiooni ja meeoleolu ning täidab pinda.</p> <p>4. Värvib enamasti kontuuri ületamata.</p>	<p>1. Kasutab soovi korral koos erinevaid joonistusvahendeid nende olemusest lähtuvalt.</p> <p>2. Värvib oma joonistatud või värviraamatu kujundeid, varieerides käe liikumise suunda.</p> <p>3. Sobitab pindu kattes heledaid ja tumedaid, peeni ja jämedaid jooni.</p>
MAALIMINE	<p>1. Kannab värvi õpetaja antud värvise pintsliga paberile spontaansete, teadvustamata liigutustega.</p> <p>2. Jätab paberile jäljendeid õpetaja värviga kaetud</p>	<p>1. Tõmbab pintsliga erineva suunaga jooni, teeb täppe ning katab pindu.</p> <p>2. Trükib näpuvärvidega sõrmede ja kogu käega.</p> <p>3. Vajutab jäljendeid, kattes templi iseseisvalt värviga.</p>	<p>1. Juhendamisel kasutab kattevärvide kogu pinna katmiseks.</p> <p>2. Ümarvormi joonistab värvilaigu pintsliga suurendamise teel.</p> <p>3. Suunamisel võtab pintslile vajaliku</p>	<p>1. Võtab pintslile vajaduse korral lisaks värvi ja katab pindu.</p> <p>2. Teeb objektidele väiksemaid detaile pintslivajutuste ja – tõmmetega.</p> <p>3. Ei kata maalides juba küllaldaselt kaetud pinda korduvalt.</p>	<p>1. Kasutab varemõpitus tehnilisi oskusi töö teostamisel.</p> <p>2. Juhendamisel hele-tumestab värve ja segab omavahel põhivärve.</p> <p>3. Meeldetuletusel annab värvidega edasi meeoleolu,</p>	<p>1. Segab värve uute toonide saamiseks.</p> <p>2. Kasutab töös eri jämedusega pintsleid.</p> <p>3. Väldib värvide määrdumist.</p> <p>4. Kasutab töös pintsli erinevalt (pintslit otsa ja külge).</p>

	svammiga, templiga jne. 3. Juhendamisel teeb näpuvärvidega paberile erineva suunaga sirgeid, kaarjaid jne jooni.		koguse värvi ja loputab pintsli peale kasutamist. 4. Meeldetuletusel ei värvi üle paberi serva. 5. Selgitusel kasutab töös pintsli erinevaid osi (otsa, külge) ja teab, kuidas tekitada erinevaid pintslijäljendeid.		aastaaegadele iseloomulikke tunnuseid. 4. Suunamisel oskab valida kujutatavast lähtuvalt tööle sobivat tausta. 5. Pintsliga liigub paberil vabalt, ei liigu pikalt edasi-tagasi ühes kohas. 6. Kasutab tööks vajadusel kahte erineva jämedusega pintsli. 7. Peseb ja kuivatab pintsli enne järgmise värvi kasutamist.	
MEISTERDAMINE	1. Eristab õpetaja juhendamisel erinevat ehitus-, looduslikku vms tegutsemiseks pakutud materjali. 2. Ettenäitamisel laob vahendid üksteise peale, järgi, kõrvale jne. 3. Juhendamisel kortsutab pehmet paberit, rebib pabeririba küljest tükke, asetab	1. Kortsutab iseseisvalt pehmet paberit ning rebib paberist tükke. 2. Katab aluspinna liimiga, puistab sellele erinevaid objekte ja liimib kujundeid.	1. Lõikab paberist ribasid ja lihtsama kujundi mööda etteantud joont. 2. Katab liimiga talle näidatud pinna ja täiendaval juhendamisel asetab sinna soovitud kujundid. 3. Ettenäitamisel ühendab erinevaid materjale (looduslik materjal ja	1. Rebib ja lõikab paberist ribasid ja kujundeid ning kleebib need sõltuvalt töö olemusest. 2. Lükib paelale, traadile vms auguga esemeid. 3. Valib meelepäraseid meisterdamisvahendeid (loomulikku ja tehismaterjali, paberit jms) ning	1. Valib erinevate meisterdamismaterjaalide vahel ja püüab neid omavahel sobitada. 2. Iseseisvalt lõikab paberist geomeetrilisi kujundeid. 3. Rebib lihtsamaid kujundeid. 4. Kirjeldab looduslike materjalide sarnasust muude	1. Kujundab või täiendab oma tööd, kleepides sellele erinevast materjalist tükke, objekte jne. 2. Valib eri materjalide liitmiseks ühendusviiside seast oma mõtte teostamiseks sobivamaid või leiab oma võtmed. 3. Valmistab lihtsa mänguasja

	paberist välja lõigatud kujundid liimiga kaetud paberile.		paber; suled ja paber). 4. Kortsutab erineva paksusega paberit. 5. Matkib täiskasvanu tegevust lihtsa mänguasja valmistamisel (nt päkapikk – käbile müts; siil – männikäbile nina). 6. Voldib paberi pooleks.	neid omavahel ühendades või materjale kombineerides loob oma töö.	esemete või olenditega.	täiskasvanu tegevust matkides.
KUNSTI VAATLEMINE, VESTLUSED KUNSTIST	1. Tunneb meeldetuletamisel ära põhivärvid (kollane, punane, sinine) ja osutab neile. 2. Suunamisel annab kritseldustele tuttavate inimeste, esemete ja nähtuste nimed. 3. Abistab täiskasvanut erinevate liivast, lumest jne vormide moodustamisel. 3. Muudab olemasolevaid	1. Vaatleb pilte, näidistöid ja raamatuillustatsioone ning vastab küsimustele. 2. Näitab teistele oma tööd kui kunstiteost ja räägib sellest.		1. Vaatleb omal algatusel raamatuillustatsioone ja kunstitöid ning esitab nende kohta küsimusi ja avaldab arvamust. 2. Jutustab küsimuste toel, mida ta on oma töödes kujutanud, ning nimetab, mis materjale ta on oma töös kasutanud 3. Suhtub heasoovlikult kaaslaste töödessa.	1. Annab oma tööle hinnangu ja põhjendab oma arvamust. 2. Põhjendab küsimustega suunamisel tehniliste lahenduste, vormi- ja värvilahenduse kasutamist. 3. Vaatleb huviga ja omaalgatuslikult raamatuillustatsioone, kunstitöid, esitab nende kohta küsimusi ja avaldab arvamust.	1. Märkab teoseid või ümbruses leiduvaid objekte vaadeldes ning kirjeldades detaile ja värve ning tajub meeleolu. 2. Fantaseerib ja jutustab teose juurde ka loo: mis juhtus enne, mis juhtus pärast. 3. Kasutab raamatuillustatsioone, fotosid ja kunstiteoseid (sh skulptuure) oma töö lähtealusena, luues

	<p>vorme ja väljendab soovi nende taastamiseks.</p> <p>4. Vaatleb uusi asju emotsionaalselt, elavneb, juhib nendele täiskasvanu tähelepanu.</p> <p>5. Huvitub ümbritsevatest esemetest, taimedest ja loodusnähtudest.</p> <p>6. Suunavate küsimuste abil leiab piltidele, illustratsioonidelt tuttavaid esemeid ning nimetab neid.</p> <p>7. Rõõmustab, elavneb äratundmisrõõmust</p>				<p>4. Eelistab konkreetseid raamatuid kujundusest lähtuvalt.</p>	<p>oma vaba ja isikupärase variandi.</p>
--	---	--	--	--	--	--

8.2.5. Valdkond Muusika

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest;
- 2) suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale;
- 3) suudab ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu;
- 4) suudab musitseerida nii rühmas kui ka üksi.

Valdkond *Muusika* sisu:

- 1) laulmine;
- 2) muusika kuulamine;
- 3) muusikalis-rütmiline liikumine;
- 4) pillimäng.

Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) on esikohal emotsionaalne ja aktiivne muusikaalane tegevus;
- 2) kujundatakse ja arendatakse lapse muusikalis-loomingulisi võimeid, samuti kultuurilis-sotsiaalset aktiivsust ning väärtushinnanguid;
- 3) arvestatakse lapse individuaalseid eeldusi ning toetatakse eduelamusele ja tunnustusele;
- 4) kasutatakse muusikat lõimiva tegevusena ka teistes õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades nagu *Keel ja kõne*, *Kunst* jne; muusika on igapäevaelu osa, nii argi- kui ka pidulike sündmuste puhul;
- 5) seostatakse üksteisega muusika kuulamine, laulmine, pillimäng, muusikalis-rütmiline liikumine, mängud ja tantsud;
- 6) muusikapalade (laulud, palad muusika kuulamiseks, tantsud ja mängud, pillilood) valikul arvestatakse laste huvidega ning ea- ja jõukohasusega.

Valdkond MUUSIKA: lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti

MUUSIKATEGEVUSE LIIGID	2-3 aastased	3-4 aastased	4-5 aastased	5-6 aastased	6-7 aastased	7 aastased
LAULMINE	1. Kuulab ja jälgib õpetaja laulu.	1. Huvitub laululistest tegevustest; püüab õpetajaga kaasa laulda (lauldes kaasa nt üksikuid silpe, sõnu, laululõike) 2. Osaleb laulude esitamises (plaksutab või laulab kaasa).	1. Laulab rühmaga samas tempos. 2. Laulab peast lihtsamaid õpitud rahva- ja lastelaule.	1. Laulab väljahingamisel loomuliku häälega. 2. Esitab laule rühmaga samas tempos. 3. Laulab peast teistega koos mõningaid rahva- ja lastelaule.	1. Laulab ilmekalt, lähtudes laulu ja teksti karakterist. 2. Laulab peast õpitud rahva- ja lastelaule ning esitab neid rühmas.	1. Laulab ilmekalt voolava ja pehme häälega eakohaseid rahva- ja lastelaule. 2. Esitab neid laule nii rühmas kui ka üksi.
MUUSIKALIS- RÜTMILINE LIIKUMINE	1. Sooritab koos õpetajaga lihtsaid liikumisi vastavalt laulu tekstile (nt paigaltammumine, keerutamine üksikult, koosjalu hüplemine, lehvitamine, käte peitmine selja taha, viibutamine sõrmega, kükitamine).	1. Liigub koos õpetajaga vastavalt muusika meeleolule, arvestades pulssi ja meetrumit (nt kõnd ja jook, päkkadel kõnd, ühe ja vaheldumisi kahe jalaga koputamine, keerutamine paarilisega).	1. Väljendab muusika meeleolu liikumise kaudu (nt plastilise intoneerimise ehk loova liikumisega). 2. Tantsib, kasutades eakohaseid tantsuelemente (nt põlvetoestikõnd ja -jooks, liikumine hanereas ja ringis). 3. Osaleb laulumängudes.	1. Muudab liikumist muusikaosade ja muusikaliste väljendusvahendite vaheldumise põhjal (tempo, dünaamika, register), arvestades pulssi ja meetrumit (nt liigub hanereas ja ringis nii üksi kui ka paaris). 2. Esitab õpetaja seatud tantse, kasutades õpitud tantsuelemente.	1. Liigub ja tantsib sünkroonis teistega, kasutades näiteks hüpakasammu ja eesgaloppi. 2. Könnib, jookseb, reageerib muusika tempo muutustele rütmiliselt täpselt (nt muudab liikumissuunda muusika dünaamika ja tempo järgi).	1. Väljendab ennast loovalt liikumise kaudu, toetudes õpitud muusikalistele väljendusvahenditele (tempo, dünaamika, register, muusika meeleolu), nt kasutab külge- ja eesgaloppi ning hüpakasammu. 2. Sooritab tantsuliigutusi sünkroonselt, väljendusrikkalt ja õige kehahoiuga

MUUSIKA KUULAMINE	1. Tunneb rõõmu kuulatavast laulu või muusikapalast.	1. Reageerib emotsionaalselt muusika iseloomule (nt plaksutab, kõigutab keha vmt).	1. Kuulab laulu ja muusikapala. 2. Väljendab emotsionaalselt kuulatud muusikas tajutud kontrastseid meeleolusid liigutuste ja liikumisega. 3. Tunneb kuulmise järgi ära mõningaid õpitud laule.	1. Kuulab laulu ja muusikapala huviga. 2. Väljendab kuulatud muusikas tajutud meeleolusid erinevate muusikaliste tegevuste (liikumise, laulmise, pillimängu) kaudu, näiteks järgib tempot ja rütmi kehalise liikumisega või, tundes ära õpitud laulu (kuuldes nii meloodiat kui ka sõnu), hakkab kaasa laulma.	1. Tunneb ära lihtsamaid žanre (marss, laul, tants). 2. Väljendab loovalt muusika kuulamisest saadud elamusi.	1. Kuulatud muusikat iseloomustades kasutab eakohast sõnavara. 2. Näitab tegevuses üles loomingulisust initsiatiivi, toetudes oma kogemusele kuulatud palade suhtes (nt jutustab, mida kuulis muusikas). 2. Eristab vokaal- ja instrumentaalmuusika lihtsamaid žanre (hällilaul, marss, tantsuviis, rahvalaul).
PILLIMÄNG	1. Mängib õpetaja ettenäitamisel kaasa kuulatud muusikale kehapillil (plaksutab, patsutab kaasa pulssi või rütmi)	1. Mängib muusikat kuulates, liikudes ja lauldes kaasa pulssi või rütmi kehapillil, kõlapulkadel, randmekuljustel, väikesel trummil ja marakal.	1. Mängib rütmipille (nt kõlakarpi, trummi, kuljuseid, pandeirat) muusika kuulamise, liikumise ja laulmise saateks. 2. Eristab kuulates neid tämbri järgi.	1. Mängib ja tunneb kuulates tämbri järgi ära õpitud rütmipille. 2. Mängib rütmisaateid lasteriimidele ja – lauludele. 3. Ansamblimängus osaledes alustab ja	1 Mängib rütmi- ja meloodiapillidel (nt puuagoogo, taldrik, guiro, triangel, kõlaplaadid) lihtsamaid ostinato kaasmänge (lühikest korduvat rütmi-, viisi- või meloodialõiku).	1. Oskab mängida eakohastel rütmi- ja meloodiapillidel kaasmänge õpitud lauludele, lasteriimidele ja instrumentaalpaladele. 2. Mängib Pilliansambelis.

				<p>lõpetab koos teistega, mängib nendega ühes tempos.</p> <p>4. Mängib tamburiini, kõlatoru, võrutrummi ja kastanjette.</p>	<p>2. Mängib pilliansambelis.</p>	<p>3. Mängib järgmisi pille: kõlaplaadid, metall-agoogo, plaatpillid (ksülofon, metallofon, kellamäng, linnupill).</p>
--	--	--	--	---	-----------------------------------	--

8.2.6. Valdkond Liikumine

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu;
- 2) suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel;
- 3) tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas;
- 4) mõistab kehalise aktiivsuse olulisust inimese tervisele;
- 5) järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid.

Valdkond *Liikumine* sisu:

- 1) kehalise kasvatuse alased teadmised: ohutus, enesekontroll ja hügieen;
- 2) põhiliikumised;
- 3) liikumismängud;
- 4) erinevad spordialad;
- 5) tants ja rütmika.

Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) arvestatakse, et põhiliikumised eeldavad igapäevast suunamist: liigutusoskused, liikumisavamus ja teised liikumisvõimed (vastupidavus, jõud, kiirus, paindumus) kujunevad ja arenevad tegevuste regulaarsel kordamisel;
- 2) rikastatakse lapse liikumis- ja tegevusvõimalusi sportlik-arenduslike liikumisviisidega – jalgrattasõit, suusatamine, uisutamine, ujumine jms;
- 3) peetakse oluliseks kõlbeliste põhimõtete ja enesekindluse kujundamist: regulaarsel tegelemisel kehaliste harjutustega kujunevad positiivsed iseloomuomadused;
- 4) suunatakse last oma oskusi, võimeid ja koostööd hindama, kaaslastega arvestama, oma emotsioone kontrollima ja valitsema; mõistma ühe või teise kehalise harjutuse vajalikkust;
- 5) mitmekesistatakse põhiliikumiste, koordinatsiooni, rühi, tasakaalu, liikumisvõime ja peenmotoorika (täpsus, näo- ja sõrmelihaste kontrollioskus) arendamist ja tagasiside andmist.

Valdkond LIIKUMINE: lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti

ÜLDTEEMA	2 aastane	3 aastane	4 AASTANE	5 aastane	6 aastane	7 aastane
LIIKUMISTEADMISED	<p>1. Sooritab harjutusi aktiivselt ja entusiastlikult.</p> <p>2. Liigub õpetaja juhendamisel ohutult.</p>	<p>1. Valib õpetaja korraldusel teiste riiete hulgast välja võimlemisriided.</p> <p>2. Arvestab rühmakaaslaste aktiivses tegevuses.</p>	<p>1. Sooritab harjutusi õpetaja korralduste ja sõnalise seletuse järgi.</p> <p>2. Järgib meeldetuletamise korral hügieeninõudeid.</p>	<p>1. Nimetab kodukohas harrastatavaid spordialasid ja peetavaid spordivõistlusi</p> <p>2. Teab spordivahendite nimetusi ning kasutab erinevaid spordivahendeid (nt topispall) ohutult, sobival viisil ja kohas.</p>	<p>1. Osaleb lasteaia spordipäeval.</p> <p>2. Talub kaotust võistlusmängudes.</p> <p>3. Teab ja kasutab mõisteid õpitud terminoloogia piires.</p> <p>4. Mõistab hügieeninõuete olulisust.</p> <p>5. Õnnetuse või ohu korral teab, kuidas kutsuda appi täiskasvanu.</p>	<p>1. Nimetab erinevaid spordialasid ja mõne Eesti tuntuma sportlase.</p> <p>2. Keskendub sihipärasele kehalisele tegevusele.</p> <p>3. Liikudes ja mängides peab kinni üldistest ohutusreeglitest (valides sobivad paigad ja vahendid).</p> <p>4. Peseb ennast pärast aktiivset kehalist tegevust.</p>
PÕHILIIKUMISED	<p>1. Ronib ning roomab üle ja läbi väikeste takistuste.</p> <p>2. Kõnnib piiratud pinnal.</p> <p>3. Säilitab kõndides ja joostes sihi.</p> <p>4. Hüpitab käes palli ning jälgib selle suunda.</p>	<p>1. Sooritab põhiliikumisi.</p> <p>2. Säilitab liikudes tasakaalu nii tasakaalupingil kui ka vähendatud pinnal.</p>	<p>1. Sooritab põhiliikumisi kombinatsioonides ja õpitud harjutustes.</p> <p>2. Teeb koordineeritud, tasakaalu ja osavust arendavaid harjutusi.</p>	<p>1. Kasutab põhiliikumisi aktiivses tegevuses ja mängudes.</p> <p>2. Sooritab staatilist tasakaalu nõudvaid harjutusi.</p>	<p>1. Käsitseb väikevahendeid aktiivses tegevuses.</p> <p>2. Ronib varbseinal vahelduva sammuga ning täidab lisaülesandeid.</p>	<p>1. Sooritab põhiliikumisi pingevabalt, nii et liigutused on koordineeritud ja rütmilised.</p> <p>2. Säilitab paigal olles ja liikudes tasakaalu.</p> <p>3. Kasutab harjutusi tehes mõlemat kätt korraga, täpsust nõudvas tegevuses</p>

						kasutab domineerivat kätt.
LIIKUMISMÄNGUD	1. Mängib koos juhendaja ning kaaslastega kõnni- ja jooksumänge.	1. Mängib matkiva sisuga 1-2 reeglina kõnni- ja jooksumänge. 2. Mängib iseseisvalt aktiivse liikumisega mängu.	1. Mängib 2-4 reeglina liikumismänge. 2. Pingutab end rühmategevustes ühise eesmärgi nimel.	1. Mängib kollektiivseid võistlusmänge ¹ . 2. Osaleb jõukohastes teatevõistlustes (nt joonejooksud). 3. Tunnustab nii enda kui ka vastasmeeskonna edu.	1. Käsitseb mängu- ja spordivahendeid loovmängudes.	1. Võistleb kombineeritud teatevõistlustes (nt takistusriba läbimine). 2. Mängib sportlike elementidega mängu ² (korvi visked, jalgpall jne). 3. Organiseerib ise liikumismänge. 4. Kasutab ausa mängu põhimõtteid ning peab kinni kokkulepitud mängureeglitest.
SPORDIALAD: VÕIMLEMINE	1. Sooritab ettenäitamise ja juhendamise järgi asendeid ja liikumisi. 2. Jookseb veereva vahendi (palli, rõnga) järel.	1. Sooritab võimlemisharjutusi eri asendites ja erinevate vahenditega. 2. Teeb harjutusi ettenäitamise ja juhendamise järgi ühtses tempos õpetaja ning kaaslastega. 3. Teeb painduvust ja kiirust arendavaid harjutusi.	1. Sooritab juhendamisel kuni neljast harjutusest koosnevat kombinatsiooni. 2. Hoiab oma kohta erinevates rivistustes: kolonnis, ringis, viirus.	1. Teeb vahenditega (palliga, hübitsaga) harjutusi eakohaselt tehniliselt õigesti. 2. Valitseb oma liigutusi koordinaatsiooni ja tasakaalu nõudvaid harjutusi tehes. 3. Sooritab tasakaalu, painduvust ja osavust arendavaid harjutusi.	1. Valitseb harjutusi tehes oma liigutusi ja kehahoidu. 2. Säilitab dünaamilistes harjutustes tasakaalu.	1. Valitseb oma liigutusi nii ruumis, maastikul kui ka tänaval. 2. Orienteerub mänguväljakul ning sooritab kujundliikumisi, olles kolonnis esimene. 3. Sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid tegevusi.

SPORDIALAD: KELGUTAMINE, SUUSATAMINE	1. Istub kelgul ja hoiab tasakaalu mäest laskudes.	1. Veab tühja kelku. 2. Sõidab kelguga iseseisvalt nõlvakust alla. 3. Liigub suuskadel otsesuunas.	1. Kasutab suuskadel liikudes käte abi ja keppide tuge.	1. Veab üksi, kahekesi, kolmekesi kelgul kaaslast. 2. Kelgutab mäest alla, täites eriülesandeid (nt haarab esemeid). 3. Suusatades kasutab libisemist.	1. Suusatab vahelduva libiseva sammuga. 2. Käsitseb suusavarustust õpetaja abiga.	1. Osaleb kelguvõistlustel (kaugusele, täpsusele). 2. Sõidab nõlvakust alla põhiasendis. 3. Suusatab koordineeritud liikumisega. 4. Käsitseb suusavarustust iseseisvalt.
SPORDIALAD: UJUMINE			1. Kasutab sihipäraselt abivahendeid (rõngast, kätiseid, nn nuudlit).	1. Mängib veemänge ega karda vett. 2. Järgib basseini kasutamise hügieenireegleid ning õpetaja juhendamisel ka ohutusreegleid.	1. Hingab vette. 2. Kasutab ujumisokuse harjutamiseks abivahendeid.	1. Ujub abivahendiga. 2. Järgib basseini kasutamise ohutusreegleid.
TANTS JA RÜTMIKA	1. Kasutab liikudes rütmipille juhendaja abil. 2. Sobitab juhendaja abil liikumist muusika järgi.	1. Kõnnib, jookseb ja hüpleb rütmiliselt muusika järgi. 2. Sooritab õpetaja juhendamisel liigutusi muusika järgi erinevas tempos.	1. Sooritab imiteerivaid liigutusi muusika järgi. 2. Plaksub ja liigub vastavalt rütmile.	1. Jäljendab liikumisega erinevaid rütme. 2. Liigub vastavalt muusika tempo kiirenemisel ja aeglustumisel. 3. Liigub muusika järgi iseseisvalt ja vabalt.	1. Kohandab oma liigutusi etteantud rütmiga. 2. Kasutab lihtsaid tantsusamme üksi ja rühmas tantsides.	1. Sooritab rütmiliikumisi ühel ajal kaaslasega. 2. Liigub enda tekitatud rütmi järgi ning vahelduva tempoga kiirelt aeglasele. 3. Väljendab liikumise kaudu emotsioone.

						4. Kasutab liikudes loovalt vahendeid (linte, rätikuid, rõngaid).
VABA AEG JA LOODUSLIIKUMINE	1. Mängib vabamängus iseseisvalt.	1. Matkab õpetajaga või vanematega looduses. 2. Teeb kaasa kuni 500m pikkuse rännaku ja püsin kolonnis.	1. Algatab iseseisvalt mängu. 2. Tegutseb iseseisvalt lasteaia õuealal.	1. Kasutab spordi- ja mänguväljakute vahendeid sihipäraselt. 1. Sooritab rännakuid ja orienteerub koos õpetajaga.	1. Suudab sõita tõukerattaga ja kahe rattalise rattaga, suusatada .	1. Tegutseb iseseisvalt koduümbruse mängu- ja spordiväljakul. 2. Mängib lihtsamaid maastikumänge.

MÄRKUSED tabeli teema Liikumismängud juurde

¹ Kollektiivne võistlusemäng saab olla kas kujutlusmäng, rollimängud resultatiivsusele või lihtsam teatevõistlus.

² Mingile kindlale spordialale omased mängud lihtsustatud reeglite järgi.

8.2.7. Valdkond Eesti keel kui teine keel

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb huvi eesti keele ja kultuuri vastu;
- 2) soovib ja julgeb eesti keeles suhelda nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega;
- 3) tunneb ära ja saab aru eestikeelsetest sõnadest ning lihtsamatest väljenditest;
- 4) kasutab lihtsamaid eestikeelseid sõnu ja väljendeid igapäevases suhtlemises.

Valdkond *Eesti keel kui teine keel* sisu:

- 1) kuulamine;
- 2) kõnelemine;
- 3) Eesti kultuuri tutvustamine.

Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) peetakse oluliseks eesti keelt kuulata ja omandada keeleoskus tegevuste käigus, kus sõnalist suhtlemist toetab kontekst (nt ümbritsevad esemed jmt);
- 2) pööratakse erilist tähelepanu erinevate meelte kaasamisele ja näitlikustamisele: kasutatakse miimikat, kehakeelt, žeste, intonatsiooni, muusikat, rütmi ja mitmesuguseid näitlikke vahendeid;
- 3) suunatakse last õpitavat keelt kasutama igapäevategevustes ning suhtlemisel, luuakse selleks lapsi huvitavaid olukordi, sh väljaspool lasteaeda (kauplus, teater, spordivõistlus, õppekäik jm);
- 4) korratakse õpitud erinevates kontekstides ja suhtlussituatsioonides, keeleõpet seotakse teiste tegevustega – liikumine, laulmine, käeline tegevus, vaatlemine jm;
- 5) vestlusteemade valimisel lähtutakse lapse kogemustest, samateemalistest vestlustest rühmas või kodus (emakeeles);
- 6) valitakse mitmekesiseid pildirikkaid ja lihtsama keelega raamatuid ettelugemiseks ja ühiseks lugemiseks;
- 7) pedagoog rõhutab õige kõne mudelite kasutamist ning osutab vigadele delikaatselt, sõna või fraasi korrektsena korrates.

Meie lasteaias omandavad mitte eesti kodukeelega lapsed eesti keele lõimitud tegevuste kaudu, millele võib vajadusel lisanduda eesti keele tugiõpe.

Valdkond EESTI KEEL KUI TEINE KEEL: lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel (Mitte- eesti kodukeelega lapsed eesti õppekeelega rühmas*)

ÜLDTEEMA	ESIMENE POOLAASTA	TEINE POOLAASTA	JÄRGNEV PERIOOD (kuni kooliminekuni)
KUULAMINE	<ol style="list-style-type: none">1. Tunneb huvi eesti keele vastu.2. Kuulab ja tajub eesti keele kõla.3. Reageerib tegevustes kasutatavatele lihtsamatele korraldustele.4. Tunneb ära lihtsamad õpitud sõnad ja väljendid tuttavas kontekstis ning mõistab neid.	<ol style="list-style-type: none">1. Reageerib adekvaatselt eesti keeles antud korraldustele.2. Kuulab eestikeelset ettelugemist või jutustamist ja tunneb kuuldu pildil ära.3. Kuulab ning suudab jälgida ja meeles pidada täiskasvanu eestikeelset seletust.4. Mõistab esitatud küsimusi.5. Tunneb ära õpitud sõnad ja väljendid ning mõistab neid.	<ol style="list-style-type: none">1. Mõistab etteloetud või jutustatud eakohase eestikeelse teksti põhisisu.2. Tunneb ära uued õpitud sõnad, mõisted ja väljendid ning mõistab neid.3. Saab aru baassõnavara ulatuses.

		6. Kuulab ja mõistab kõnet, mis on vahetult seotud suhtlussituatsiooniga.	
KÕNELEMINE	<p>1. Tunneb lihtsamaid viisakusväljendeid.</p> <p>2. Näitab üles huvi esemete ja tegevuste eestikeelsete nimetuste vastu.</p> <p>3. Kordab järele õpitud sõnu ning kasutab neid tuttavate esemete, tegevuste ja omaduste nimetamiseks.</p> <p>4. Näitab üles huvi suhtlemise vastu ning vajaduse korral loob kontakti täiskasvanute ja teiste lastega.</p>	<p>1. Kasutab elementaarseid viisakusväljendeid erinevates suhtlussituatsioonides.</p> <p>2. Oskab koostada lihtsamaid fraase ja lauseid.</p> <p>3. Kõneleb õpitud sõnavara piires ning suudab algatada ja lõpetada vestlust.</p> <p>4. Kasutab lihtsamaid fraase ja lihtlauseid.</p> <p>5. Oskab vastata küsimustele õpitud sõnavara piires.</p>	<p>1. Räägib õpitud sõnavara piires endast ja oma perest ning vestleb endale olulistel teemadel.</p> <p>2. Teab peast mõnda eestikeelset luuletust ja laulu.</p> <p>3. Vastab küsimustele ja oskab ise esitada lihtsamaid küsimusi.</p> <p>4. Osaleb õppes aktiivselt.</p> <p>5. Valdab aktiivselt baassõnavara rutiintegevuste ja läbivõetud teemade ulatuses.</p> <p>6. Suhtleb iga päev eakaaslaste ja täiskasvanutega eesti keeles ning osaleb aktiivselt mitmesugustes tegevustes ja mängudes.</p>
HÄÄLDAMINE	1. Hääldeb järele kuulnud sõnu.	1. Hääldeb õpitud sõnu õigesti.	1. Hääldeb uusi õpitud sõnu õigesti.
EESTI KULTUURI TUTVUSTAMINE	<p>1. Tunneb huvi Eesti rahvussümbolite vastu.</p> <p>2. Teab ja oskab nimetada, mis riigis ta elab.</p> <p>3. Tunneb huvi Eestis tähistatavate rahvakalendri tähtpäevade vastu.</p>	<p>1. Oskab Eesti rahvussümbolitest nimetada ning kirjeldada Eesti lippu, rahvuslille ja rahvuslindu.</p> <p>2. Oskab nimetada mõnd Eestis tähistatavat riiklikku ja rahvuslikku tähtpäeva.</p>	Vt valdkondade „Keel ja kõne“ ning „Mina ja keskkond“ eeldatavaid tulemusi.

*Laste arengut jälgides ja eeldatavaid tulemusi saavutades lähtub õpetaja eesti õppekeelele rühma õppekava erinevate vanuseastmete valdkondade eeldatavatest tulemustest.

IX. ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD

Puiga lasteaed Siilike õppekava on dokument, mis on pidevas arenemisprotsessis ja seda täiendatakse sisehindamise tulemustest lähtuvalt.

Õppekava vaadatakse üle pedagoogilises nõukogus vajadusel. Õppekava parandus- ja muudatusettepanekuid võivad esitada kõik pedagoogilise nõukogu ja hoolekogu liikmed.

Hoolekogule ja pedagoogilisele nõukogule tutvustatakse õppekavasse kavandatavaid muudatusi. Õppekava kinnitab direktor pedagoogilise nõukogu ettepanekul.